

מיפוי תבחיני הטבות אישיות לאוכלוסייה החרדית

בהתאם למצע צוות הייעוץ המשפטי לוועדת החוץ והביטחון במסגרת דיוני חוק הגיוס

כתיבה: צוות חוקרי מרכז המחקר והמידע של הכנסת | ריכוז: ד"ר נטע משה | אישור: הודיה קין, מנהלת
תאריך פרסום מקורי: י"ט באדר תשפ"ה, 19 במרץ 2025 | תאריך עדכון: ג' בניסן תשפ"ה, 1 באפריל 2025
גרסה מספר 2

סקירה

תוכן העניינים

1.....	רקע	
2.....	1. מבוא מתודולוגי.....	
5.....	2. טבלת תבחינים מסכמת.....	
6.....	פרקי הטבות.....	
6.....	3. קבלה לשירות המדינה במסגרת החובה לייצוג הולם.....	
8.....	4. דמי ביטוח לאומי מופחתים.....	
8.....	4.1 חישוב דמי ביטוח לאומי.....	
8.....	4.2 כיצד מוגדרים סטודנטים ותלמידי ישיבה ונתוני זכאים.....	
9.....	5. הכשרות מקצועיות.....	
10.....	5.1 סוגי ההכשרות והמימון.....	
11.....	5.2 דמי קיום על קורסים.....	
11.....	5.3 תוכניות נוספות להגדלת תעסוקת חרדים.....	
12.....	6. סיוע לסטודנטים בוגרי החינוך החרדי.....	
12.....	6.1 הקלה בתנאי הקבלה ללימודים אקדמיים לבוגרי החינוך החרדי.....	
13.....	6.2 מכינות קדם אקדמיות לבוגרי החינוך החרדי.....	
15.....	6.3 סיוע כלכלי לסטודנטים בוגרי החינוך החרדי במערכת ההשכלה הגבוהה.....	
17.....	7. הטבות אישיות לנוסעי תחבורה ציבורית.....	
21.....	8. מענק עבודה.....	
21.....	8.1 סכום המענק.....	
22.....	8.2 נתונים על שיעור המיצוי של מענק עבודה.....	
23.....	9. סיוע בדיוור.....	
23.....	9.1 תוכניות דירה בהנחה.....	
24.....	9.2 שכירות ארוכת טווח בשכר דירה מופחת.....	
25.....	9.3 סיוע בשכר דירה.....	
26.....	9.4 דיוור ציבורי.....	
27.....	9.5 משכנתה לזכאים.....	

10.	הנחות בארנונה	28
11.	סבסוד עלות שכר לימוד במעונות יום ומשפחתונים	29
11.1	תבחינים	30
11.2	גובה הסבסוד ופרופיל הזכאים	30
11.3	נתונים על היקפי אוכלוסיות זכאיות	30
11.4	נתונים על תלמידי מוסדות תורניים שזכאים לסבסוד	31
12.	סבסוד משרד החינוך לתשלומי הורים למסגרות חינוך משלימות – צהרונים ניצנים, ניצנים בחופשות ובית הספר של החופש הגדול	32
12.1	תבחינים	33
12.2	גובה הסבסוד ופרופיל הזכאים	33
13.	סבסוד עלות שכר לימוד בצהרונים מוכרים מטעם משרד העבודה	36
13.1	תבחינים	37
13.2	גובה הסבסוד ופרופיל הזכאים	37
14.	סיוע כלכלי ללומדי תורה נזקקים	38
14.1	נתוני זכאים לשנים 2022–2024	39

רקע

מסמך זה נכתב לבקשת צוות ועדת החוץ והביטחון של הכנסת וצוות הייעוץ המשפטי לוועדה לקראת דיוני הוועדה בנושא הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022, ומוצגת בו סקירה של תבחיני הטבות אישיות הניתנות בין היתר לזכאים בחברה החרדית. **הטבות אישיות הינן הטבות הניתנות באופן ישיר ליחיד או למשק בית**, וזאת בניגוד להטבות מוסדיות המועברות למוסדות (כדוגמת מוסדות חינוך). הטבות אישיות על פי רוב נקבעות על פי מאפיינים פרטניים של משקי הבית והפרטים, בעוד הטבות מוסדיות נקבעות על פי רוב על פי כללי תקצוב רחבים ומאפייני אוכלוסייה מצרפיים. בהתאם לבחינה אותה התבקשנו לבצע, **המסמך מתמקד בהטבות אישיות, אשר בעיקרן באות לידי ביטוי בשווי כספי**. יודגש כי ככלל, רשימת ההטבות הנסקרות מבוססת על המצע לדיון שפורסם על ידי צוות הייעוץ המשפטי לוועדת החוץ והביטחון ביום 19 בפברואר 2025 ועל עדכון למצע שפורסם ביום 1 באפריל 2025.¹ בהתייחס להטבות הנסקרות במסמך, חשוב לציין כי הן מתייחסות לשלבים שונים במסלול החיים של הזכאים ומושפעות רבות מהמצב המשפחתי, כך שלא בהכרח ניתן לקבל את כל ההטבות במקביל, וכן לא בהכרח כולן רלוונטיות לתקופת הלימודים במוסד תורני.

עיקרו של המסמך הוא מיפוי ראשוני של תבחיני הזכאות לכל הטבה לרבות המשרד האמון, תנאי הזכאות, תדירות קבלת ההטבה, שווי כספי ועיגון ההטבה מבחינת חוקית ומנהלית. מפאת קוצר הזמן שעמד לרשותנו, נתוני האוכלוסייה וכן נתונים נוספים המובאים בחלק מהפרקים נסמכים ברובם על מידע אשר היה זמין בעת הכתיבה, וכן על מידע שפורסם במסמכים קודמים. במקביל, נשלחו פניות אל משרדי ממשלה רלוונטיים להשלמת נתונים ואלו יעודכנו במסמך המשך לאחר מסירתם ובחינתם.

מסקירת ההטבות האישיות עולה כי ישנם שלושה מאפיינים עיקריים להטבות, המפורטים בהמשך ביחס לכל הטבה:

- **אופי ההטבה:** ההטבות שנסקרות הן הטבות אישיות, עם זאת, ישנה שונות באשר למוטבי ההטבה ולאופן שבו נבדקים התבחינים. מאפיין זה מספק הבחנה בין הטבות בהן המוטב והמאפיינים נבחנים ברמת הפרט, לעומת הטבות בהן המאפיינים והזכאות כוללים גם את בני המשפחה.
- **הטבה כספית:** מרבית ההטבות הינן כספיות ישירות וניתן לאמוד את שווי, ואולם יש מספר הטבות שאינן כספיות ישירות אלא מקנות העדפה ותנאים מקלים בקבלה לעבודה וללימודים.
- **תבחינים עיקריים:** במסמך נסקרים לכל הטבה בנפרד תבחיני הזכאות הרלוונטיים לה. המאפיינים השכיחים הם מבחן הכנסה, השתייכות לחברה החרדית (לפי הגדרות שונות שנקבעו בנהלים ובהחלטות המשרדים), מצב משפחתי ומדד חברתי-כלכלי או פריפריאלי של הרשות המקומית.

יצוין כי בהתאם לסיכום עם צוות הוועדה והייעוץ המשפטי, **המסמך סוקר את ההטבות והתבחינים הקיימים כיום ואינו עוסק בהשלכות אפשריות כלכליות ואחרות של שלילת ההטבות על משקי הבית והפרטים, לרבות פגיעה אפשרית בהשתלבות חרדים בתעסוקה ובהשכלה**. בהקשר זה נציין כי השלכות אלו הוצגו בין היתר במכתבו של הממונה על התקציבים במשרד האוצר אל ועדת החוץ והביטחון מפברואר 2025. עוד יש לתת את הדעת כי נתוני

¹ היועצת המשפטית לוועדת החוץ והביטחון, הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב-2022 – מצע לדיון בנושא "סנקציות כלכליות אישיות", 19 בפברואר 2025; מצע מעודכן, 1 באפריל 2025.

האוכלוסייה החרדית, ככל שאלו מוצגים במסמך וכן עלו במהלך הדיונים, כוללים במרבית המקרים את כלל החברה החרדית ולא רק גברים חרדים בגיל הגיוס, חייבי גיוס או הגדרות אחרות הכרוכות בשירות צבאי.

הפרק הראשון של המסמך כולל מבוא מתודולוגי ובו הסבר על אופי החלוקה לקטגוריות השונות; לאחריו תוצג טבלת תבחינים מסכמת שבה מאוגד המידע לגבי כלל ההטבות על פי המאפיינים העיקריים שהוגדרו; פרקים שלוש עד ארבע עשרה יוחדו לסקירת ההטבות, כל הטבה בנפרד. לשם הנוחות, סדר הצגת הפרקים נקבע כך שיתאים לסדר הופעתם בטבלה המסכמת, ואין לראות בו כמדד לשווי ההטבה או להיקף האוכלוסייה הרלוונטית. נציין כי המידע בפרקים השונים התבסס כאמור בעיקר על מסמכים ונתונים קיימים במרכז המחקר והמידע של הכנסת, ובשל מגבלת הזמן לא בהכרח נעשו פניות לכלל משרדי הממשלה לקבלת נתונים עדכניים. בשל כך, קיימת שונות בין פרקי המסמך בכל הנוגע לרמת הפירוט והנתונים המוצגים לגבי קבוצות אוכלוסייה שונות.

המסמך המקורי פורסם ב-19 במרץ 2025. הגרסה הנוכחית מיום 1 באפריל 2025 הינה גרסה מספר 2.

כתיבת המסמך התבצעה על ידי מספר רב של חוקרים וראשי צוותים מקרב עובדי מרכז המחקר והמידע של הכנסת: אורלי אלמגור לוטן; אילנית בר; אליעזר שוורץ; אתי וייסבלאי; ד"ר יהודה טרואן; יובל וורגן; לירן קוסמן; מריה רבינוביץ'; ד"ר נטע משה; נתן שבע; עמי צדיק; רינת בניטה; רמי שוורץ; שירי ספקטור בן-ארי.

1. מבוא מתודולוגי

הטבות אישיות הן הטבות המוענקות לפרטים ולמשקי בית כתמיכה כספית ישירה או כהנחה וסבסוד לשירות או למוצר שעלותו גבוהה יותר ושהפרט משלם בגינו. לעומת זאת, **הטבות מוסדיות** משולמות ישירות למוסד, כדוגמת בית ספר, מוסד להשכלה גבוהה ומוסדות תורניים לתלמידים מעגל גיל 18. באופן כללי, הטבות אישיות נקבעות על פי מאפיינים אישיים של פרט או משק בית, בעוד הטבות מוסדיות נקבעות על פי כללי תקצוב רחבים וכן מאפיינים מצרפיים של קבוצת תלמידים או תושבים ברשות מקומית. לצד זאת ישנן **הטבות בעלות אופי מעורב** בהן המאפיינים נקבעים על פי הרשות המקומית, בעוד התשלום מתבצע על ידי הפרט (כדוגמת תשלום לצהרונים הנקבע על פי המדד החברתי-כלכלי של מקום המגורים). **הטבות כספיות אישיות**, מעצם הגדרתן מועברות ישירות לפרטים ולמשפחות ועל כן ניתנות לשלילה ביחס לפרטים, בהתאם לכללים שיקבע המחוקק. לצידן יש מספר הטבות שאינן כספיות אלא מקנות העדפה ותנאים מקלים בהליכי מיון וקבלה ללימודים או עבודה, וגם מסווגות כאישיות שכן הן ניתנות לפרט על פי מאפייניו והרקע הפרטני שלו.

בקרב ההטבות האישיות אותן התבקשנו לבחון בהתאם למצע שפורסם על ידי צוות ועדת החוץ והביטחון,² ישנה **שונות באשר לאופי ההטבה** מבחינת מוטבי ההטבה והמאפיינים הפרטניים הנבחנים כדי לקבוע את העמידה בזכאות לקבלת הטבה. ההטבות המוצגות במסמך מחולקות לשתי קבוצות עיקריות, וזאת לאחר סקירה של כלל התנאים והמאפיינים בנושאים אותם התבקשנו לבחון:

² רשימת ההטבות מבוססת על המצע לדיון שפורסם על ידי צוות הייעוץ המשפטי לוועדת החוץ והביטחון ביום 19 בפברואר 2025 ועודכן ביום 1 באפריל 2025, ועל השיח המקצועי שהתקיים מול צוות הוועדה והייעוץ המשפטי.

- הטבה מסוג **אישית-פרט** היא הטבה שניתנת באופן ישיר לפרט בודד וביחס למאפייניו, כדוגמת עדיפות בקבלה לעבודה או חישוב דמי ביטוח לאומי.
- הטבה מסוג **אישית-משפחתית** היא הטבה שהמוטבים ו/או התנאים לקבלתה כרוכים במצב המשפחתי ובמאפיינים של בני משק בית נוספים, כדוגמת סבסוד מעונות שניתן להורים בעבור ילדיהם, או זכאות לשכר דירה מופחת הנקבע בין היתר על פי מספר הילדים במשפחה.

בחינת התבחינים נעשתה בשיטת "מלמטה למעלה", כלומר סקירה של התבחינים בכל הטבה באופן שבו הם מוגדרים על ידי המשרד והגורם האחראי, ולאחר מכן קיבוץ למספר קבוצות תבחינים עיקריות. [בפרק הבא](#) מוצגת טבלה מסכמת שנועדה לאפשר השוואה תמציתית של כלל ההטבות ובה **התבחינים העיקריים** הבאים:

- **מבחן הכנסה** בוחן את היקף ההכנסות לפרט או למשק בית, ובמקרים אחרים את ההכנסה לנפש, כלומר כלל ההכנסות בחלוקה למספר הנפשות (או הנפשות המתוקננות) במשפחה; מבחן ההכנסה לנפש הינו אחד התבחינים השכיחים ביותר בקביעת זכאות להטבות והוא לרוב חל על כלל האוכלוסייה ולא על קבוצות מובחנות.
- **מצב משפחתי** בוחן את תנאי הזכאות ביחס לפרמטרים משפחתיים בנוסף על מבחן ההכנסה, ובהם מספר ילדים וגילם, סטטוס תעסוקתי של בן/בת הזוג ומצבים ייחודיים של בני הבית. הטבות אלו מעצם הגדרתן הן הטבות בעלות אופי אישי-משפחתי, מכיוון שהן כוללות מאפיינים מעבר למאפייני הפרט.
- **השתייכות בהווה או בעבר לחברה החרדית**. ישנן מספר הטבות שבהן נקבע תבחין לקבוצות אוכלוסייה ייעודיות, ובהן החברה החרדית, בין אם כתבחין נפרד או מצטבר הנוסף על תבחינים אחרים. לרוב לא מדובר בהטבות שיייעודיות רק לבני החברה החרדית, אלא הטבות שאחד מהתנאים האפשריים לקבלן הוא השתייכות לחברה החרדית וזאת לצד קבוצות אוכלוסייה נוספות במיקוד, לדוגמה בכל הנוגע למדיניות הממשלתית להגדלת שיעורי התעסוקה ושילוב במערכת ההשכלה הגבוהה באוכלוסיות מסוימות. יובהר כי יש הגדרות שונות באשר להשתייכות לחברה החרדית מבחינת תנאי הסף ופרק הזמן הרלוונטי בו בוחנים את המאפיין החרדי, ובעקבות כך ישנו שוני בהיקפי האוכלוסייה היכולים להיחשב חרדיים. לדוגמה האם מי שגדל כחרדי אך אינו חרדי כיום יכול ליהנות מהטבות המיועדות לבוגרי מערכת החינוך חרדית? האם לימודים במערכת החינוך החרדית נבחנים ביחס לשלב חינוך יסודי, חטיבה עליונה, או לימודים במוסד חרדי תורני לאחר גיל 18? האם מי שחזר בתשובה וילדיו לומדים כיום במערכת החינוך החרדית זכאי להטבה? ההבדלים בהגדרות, והמסמכים הנדרשים לאימות ישפיעו גם על גודל קבוצת הזכאים.
- **המדד הכלכלי-חברתי, המדד הפריפריאלי של הרשות המקומית והשתייכות לאזורי עדיפות לאומית**. הגם שתבחין זה הוא תבחין מצרפי הנוגע למוצא מאפייני אוכלוסייה ולא כרוך בבחינת הפרטים האישיים של כל זכאי, התשלום או ההנחה כן ניתנים ברמה הפרטנית ומאפשרים הגדלת ההכנסה הפנויה של משק הבית. כך לדוגמה גובה סבסוד תשלומי הורים לצהרונים נקבע ברמה הרשותית, אך התשלום עצמו לאחר ההנחה מבוצע על ידי ההורים. עד כה תבחינים מסוג זה נקבעו על פי מאפיינים של הרשות המקומית, אך ביישום השלב השני של הרפורמה "צדק תחבורתי" של משרד התחבורה העתידה להיכנס לתוקף בתקופה הקרובה, ייבחנו גם מאפיינים של אזורים סטטיסטיים, כלומר ברמת שכונות ורחובות.

המסמך מתמקד כאמור בבחינת התבחינים להטבות וזאת בכדי לספק מצג עובדתי מהימן ובר השוואה לעיסוק הכולל בסוגיות ההטבות האישיות בהקשר של חוק הגיוס. בחינת ההטבות נעשתה על בסיס מידע זמין, מסמכים קודמים של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, ידע מקצועי נצבר, ותשובות שהתקבלו ממשרדי הממשלה אליהם פנינו. בכל פרקי ההטבות מוצגים התבחינים להטבות, לרבות המשרד האמון, תנאי הזכאות, תדירות קבלת ההטבה, שווי כספי ועיגון ההטבה מבחינת חוקית ומנהלית. ככל שהיו בידינו נתונים בעת פרסום המסמך לגבי אוכלוסיית הזכאים ובתוכה האוכלוסייה החרדית, אלו שולבו בפרקים הרלוונטיים בהתאם לבקשת צוות הוועדה והייעוץ המשפטי. יצוין כי בשל קוצר הזמן שעמד לרשותנו לכתיבת המסמך, טרם נענו כל הפניות אותן שלחנו, וככל שימסרו בהמשך תשובות מטעם משרדי הממשלה אליהם פנינו, הנתונים יפורסמו לאחר בחינתם בגרסה מעודכנת של מסמך זה. בפרקים בהם סקירת הנתונים מבוססת על מסמכים רחבים יותר שנכתבו בעבר או לקראת הדיונים הנוכחיים, מובאת הפנייה בתחילת הפרק למעוניינים להרחיב.

נתוני האוכלוסייה החרדית, ככל שאלו מוצגים, כוללים את כלל החברה החרדית ולא רק גברים חרדים בגיל הגיוס, חייבי גיוס או הגדרות אחרות הכרוכות בשירות צבאי. משכך, ככל והנתונים בסקירה ישמשו את הוועדה לדיון על שלילת ההטבות מגברים חייבי גיוס ובני משפחותיהם, יש לקחת בחשבון כי היקפי האוכלוסייה לגביהם תחול שלילת ההטבות שתוחלט על ידי המחוקק, יהיו קטנים מכך.

עוד יובהר כי **המסמך סוקר את ההטבות והתבחינים הקיימים כיום ואינו עוסק בהשלכות אפשריות כלכליות ואחרות של שלילת ההטבות על משקי הבית והפרטים**, לרבות שילוב חרדים בתעסוקה ובהשכלה גבוהה. לא מן הנמנע שלשינוי תנאי הזכאות לחלק מההטבות עשויה להיות השפעה עתידית שכזאת, אולם הנושא חורג ממיפוי התבחינים אותו התבקשנו לערוך.

2. טבלת תבחינים מסכמת

להלן מוצגת טבלה מסכמת של 18 ההטבות אותן סקרנו, תוך ציון המשרד האחראי העיקרי, אופי ההטבה (פרט/משפחתית), האם ההטבה כספית וסיווג על פי תבחינים עיקריים.

מס' פרק	הטבה	משרד	אופי ההטבה	הטבה כספית	תבחינים עיקריים		
					מבחן הכנסה	מצב משפחתי	חרדי
3	קבלה לעבודה בשירות המדינה	נציבות שירות המדינה	אישית-פרט	לא			+
4	דמי ביטוח לאומי מופחתים	המוסד לביטוח לאומי	אישית-פרט	כן		3+	+
5	הכשרות מקצועיות	משרד העבודה	אישית-פרט	כן			+
6.1	קבלה ללימודים אקדמיים	מל"ג	אישית-פרט	משולב			+
6.2	מכינות קדם אקדמיות	מל"ג	אישית-פרט	כן			+
6.3	סיוע כלכלי לסטודנטים	מל"ג	אישית-פרט	כן			+
7	תחבורה ציבורית	משרד התחבורה	אישית-פרט	כן			חלקי
8	מענק עבודה	רשות המיסים	אישית-משפחתית	כן		+	
9.1	תוכניות דירה בהנחה	משרד הבינוי והשיכון	אישית-משפחתית	כן		+	
9.2	שכירות ארוכת טווח	משרד הבינוי והשיכון	אישית-משפחתית	כן		+	
9.3	סיוע בשכר דירה	משרד הבינוי והשיכון	אישית-משפחתית	כן		+	+
9.4	דיור ציבורי	משרד הבינוי והשיכון	אישית-משפחתית	כן		+	+
9.5	משכנתה לזכאים	משרד הבינוי והשיכון	אישית-משפחתית	כן		+	
10	הנחות בארנונה	משרד הפנים	אישית-משפחתית	כן		+	+
11	מעונות יום ומשפחתונים	משרד העבודה	אישית-משפחתית	כן		+	+
12	מסגרות חינוך משלימות (צהרונים וחופשות)	משרד החינוך	אישית-משפחתית	כן			+
13	צהרונים משרד העבודה	משרד העבודה	אישית-משפחתית	כן		+	+
14	סיוע כלכלי ללומדי תורה	משרד החינוך	אישית-משפחתית	כן		+	+

עיקרי הממצאים העולים מן הטבלה המסכמת:

- 17 מתוך 18 ההטבות הן בעלות שווי כספי ישיר;
- 7 מההטבות סווגו כהטבות אישיות-פרט, ו-11 הטבות אישיות-משפחתיות;
- ב-8 מההטבות קיים מבחן הכנסה אישי או משפחתי;
- ב-10 מההטבות הנסקרות קיים תבחין אחד או יותר הקשור למצב המשפחתי של מקבל ההטבה, כדוגמת מספר ילדים, שכר ותעסוקת בני זוג;
- ב-9 מההטבות קיים תבחין "חרדי", אם כי יודגש כי מרבית ההטבות העונות על התבחין "חרדי", ניתנות גם לקבוצות אוכלוסיות ייחודיות נוספות כדוגמת עולים, ערבים, סטודנטים ועוד;
- ב-4 מן ההטבות קיים תבחין רשותי, ועל פיו הזכאות נקבעת בהתאם למאפייני יישוב המגורים, אם כי למעט בהטבה אחת, ישנם תבחינים נוספים או מסלולים נוספים לצד התבחין הרשותי.

³ אין מבחן הכנסה במובנו הרגיל הבוחן את גובה ההכנסות, אם כי מדד בינארי של מועסק או שאינו מועסק.

פרקי ההטבות

3. קבלה לשירות המדינה במסגרת החובה לייצוג הולם

משרד אחראי	נציבות שירות המדינה
עיגון	חוק שירות המדינה (מינויים) תשע"ט-1959, החלטות ממשלה
מהות ההטבה	קביעת חובת ייצוג הולם בקרב העובדים בשירות המדינה לאוכלוסיות הייצוג. לאוכלוסייה החרדית נקבע יעד קליטה של 7% מקרב העובדים החדשים שנקלטים. כמו כן יש מכרזים ייעודיים לאוכלוסיות הייצוג.
עיקרי התבחינים	אחת מקבוצות האוכלוסייה הזכאיות לייצוג הולם היא חרדים
תדירות ההטבה	תלוית פרסום מכרזים
שווי ההטבה	אין הטבה כספית ישירה. ישנן התאמות והקלות שונות בתהליכי המיון במכרזים ומכרזים ייעודיים
אופי ההטבה	אישית-פרט

פרק זה מבוסס בעיקרו על פרסום קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת: רמי שוורץ, [נתונים נבחרים על שילוב האוכלוסייה החרדית בשירות המדינה](#), 29 ביוני 2023.

בסעיף 15א **לחוק שירות המדינה (מינויים), תשי"ט-1959**, נקבע כי שירות המדינה מחויב להבטיח ייצוג הולם לבני שני המינים וכן למי ששייך לקבוצות האוכלוסייה האלה: אנשים עם מוגבלות, בני האוכלוסייה הערבית (לרבות הדרוזית והצ'רקסית), אנשים שהם או שאחד מהוריהם נולדו באתיופיה, **בני האוכלוסייה החרדית** ועולים חדשים. לעניין זה, החוק מגדיר חרדי כ-"מי שמשתייך לאוכלוסייה החרדית ושהוא, ילדו או בן זוגו לומד באחד ממוסדות החינוך החרדיים". **בחוק לא נקבעו יעדים כמותיים למימוש חובת הייצוג ההולם, ויעדים נקבעו בהחלטות ממשלה שונות במשך השנים:** בעבור בני החברה הערבית היעד הוא 10% מעובדי שירות המדינה, בעבור יוצאי אתיופיה – 1.7% מהעובדים, ובעבור אנשים עם מוגבלות – 5% מהעובדים; **בעבור בני המגזר החרדי נקבע יעד של 7% מקרב הנקלטים לשירות בכל שנה;** בעבור עולים לא נקבע יעד ייצוג. **על פי ההצעה להחלטת הממשלה בעניין, שהופצה בנובמבר 2017, שיעור הייצוג של 7% מהנקלטים בעבור חרדים נקבע על מנת לאזן בין מיצוי מאגר האקדמאים החרדים לייצוג האוכלוסייה החרדית בהתאם לחלקה באוכלוסייה.** כפי שנכתב בהצעה, באותה עת שיעור החרדים מכלל הסטודנטים בישראל היה 3.5%, ושיעור האוכלוסייה החרדית בגילי העבודה היה 9% מן האוכלוסייה ו-7% מן העובדים בפועל.

נציבות שירות המדינה (להלן: הנציבות) היא ארגון המטה האחראי על תכנונם ועל ניהולם של ההון האנושי ושל המערך הארגוני בשירות המדינה. בתשובה לפנייתנו בנדון בפברואר 2023 ציינו נציגי הנציבות כמה כלי מדיניות שהנציבות משתמשת בהם על מנת לקדם ייצוג הולם בשירות המדינה. למשל, משרדי ממשלה ויחידות הסמך נדרשים להגיש מדי שנה **תוכנית עבודה לקידום נושא הגיוון** במשרדים באמצעות הממונים על הגיוון התעסוקתי ובשיתוף המנכ"לים. כמו כן, הנציבות מאפשרת **התאמות והקלות שונות בתהליך המיון** בעבור מועמדים מקרב אוכלוסיות הייצוג. לדוגמה, ככלל, מועמד שביצע מבחן מיון במסגרת הליך מכרזי אינו זכאי להיבחן בשנית בטרם חלפו 12 חודשים, ואם הוא ניגש למכרז אחר בתקופה זו, יירשם לו אותו ציון; לעומת זאת, מועמד המשתייך לאוכלוסיות הגיוון זכאי להיבחן פעמיים בשנה, ובלבד שעברו שלושה חודשים ממועד הבחינה הראשון לשני. נוסף לכך, **הנציבות מפעילה מנגנוני העדפה מתקנת בקביעת קווי חתך לשלבי המיון השונים** במכרזים לא ייעודיים, לשם הגדלת כמות המועמדים מאוכלוסיות הגיוון הזכאים לעבור לשלב המיון הבא. **גם באשר לשלב ועדת הבוחנים, השלב האחרון בהליך המיון, ניתנו הנחיות שנועדו לקדם מועמדים מקרב קבוצות הייצוג:** שליחת חומרי הדרכה ייעודיים לאבחון ולהערכת מועמדים מקבוצות הגיוון טרם התכנסות הוועדה – ופעם נוספת במעמד הוועדה; העברת גיליונות תבחינים לבוחנים, התאמות לאשכול העיסוק שבו

נמצאת המשרה המיועדת, כולל צבר שאלות, כדי למזער הטיה על רקע תרבותי או אחר במהלך הריאיון; קיום דיון במועמדים בעלי "כישורים דומים", מצב המחייב בחירה במועמד מקבוצת ייצוג על פני מועמד שאינו שייך לקבוצת ייצוג. בתשובה על שאלת הבהרה בנוגע למספר המקרים שבהם התקיים דיון שכזה, נמסר כי מידע זה לא נאסף בנציבות, וכי כדי להשיגו יש לחפש ידנית בפרוטוקולים.

על פי תשובת הנציבות ביוני 2023, **אין התאמות מיוחדות בעבור בני האוכלוסייה החרדית**, מעבר להתאמות שפורטו. לעיתים הנציבות מפרסמת **מכרזים מיועדים**, כלומר מרכז למשרה המיועדת למשתייכים לאחת מקבוצות הייצוג בלבד, אך על פי נציגי הנציבות מכרזים מיועדים אלו אינם משמשים כלי ראשון להשגת יעדי הייצוג. אכן, על פי "דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה" (להלן: דוח ייצוג) האחרון של הנציבות (פורסם במאי 2024) שיעור המכרזים המיועדים מכלל המכרזים שהנציבות מפרסמת בכל שנה, הוא יחסית קטן, רק 4.7% מכלל המכרזים שפורסמו בשנת 2023 יועדו לאוכלוסיות הזכאיות לייצוג הולם (342 מכרזים).⁴ לפי דוח זה:

- כ-2% מהמכרזים שפורסמו בשנת 2023 יועדו לחברה הערבית (160 מכרזים);
- כ-1% מהמכרזים שפורסמו בשנת 2023 יועדו ליוצאי אתיופיה (66 מכרזים);
- כ-0.5% מהמכרזים שפורסמו בשנת 2022 יועדו לאנשים עם מוגבלות (34 מכרזים);
- כ-1% מהמכרזים שפורסמו בשנת 2022 יועדו למגזר החרדי (82 מכרזים).

שיעור העובדים בשירות המדינה מקרב קבוצות הייצוג

על פי דוח הייצוג האחרון, כ-26% מכלל העובדים בשירות המדינה (כולל מערכת הבריאות) באים מתוך קבוצות הזכאיות לייצוג הולם:⁵ כ-15% מכלל העובדים בשירות המדינה הם מהחברה הערבית, כ-4% הם יוצאי אתיופיה, כ-3% הם אנשים עם מוגבלות, כ-1% הם עולים חדשים וכ-3% הם חרדים. בהקשר זה יצוין שכ-37% מהחרדים בשירות המדינה הם גברים וכ-63% הם נשים.

בדוח ייצוג **אין פירוט לגבי שיעור העובדים מכל קבוצה אשר התקבלו לשירות המדינה באמצעות מרכז מיועד לעומת מרכז רגיל**. עם זאת, מאחר ששיעור המכרזים המיועדים הוא נמוך יחסית ניתן להסיק ששיעור העובדים שהתקבלו דרכם הוא נמוך גם כן. מעבר לזה, במסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת שהוזכר לעיל, מוצגים נתונים מפורטים על המועמדות וזכויות במכרזים פומביים מיועדים לחרדים.⁶ מנתונים אלה עולה שבתקופה שבין תחילת שנת 2018 עד סוף אפריל 2023 היו 177 מכרזים פומביים מיועדים לחרדים שבהם היו 134 זכויות.⁷ זאת אומרת, בתקופה הזאת מספר העובדים שהתקבלו לשירות המדינה דרך מכרזים פומביים המיועדים לחרדים היה לא יותר מ-134.⁸ עוד יצוין, שכ-67% מהזכויות במכרזים פומביים המיועדים לחרדים היו של נשים חרדיות.

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

⁴ זאלו אדיסו ורחל שטה, [דוח גיוון וייצוג בשירות המדינה לשנת תשפ"ב-תשפ"ג, 2023](#), נציבות שירות המדינה, מאי 2024, עמ' 71. כותבי הדוח עוד מציינים שנתון זה נמוך בהרבה מהנתון המקביל לשנת 2022 שעמד על 6.9% (627 מכרזים).

⁵ שם, 23.

⁶ מאחר שמועמד אחד עשוי לגשת ליותר ממרכז אחד או להיבחר ביותר ממרכז אחד, נתייחס כאן לא למספר המועמדים והנבחרים, אלא למספר המועמדות שהוגשו ואת מספר הזכויות שנרשמו.

⁷ רמי שוורץ, [נתונים נבחרים על שילוב האוכלוסייה החרדית בשירות המדינה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 29 ביוני 2023, עמ' 21.

⁸ מספר זה מתייחס למספר הזכויות במכרזים ולא מספר הזוכים שהצטרפו בפועל. ככל שיש זוכים שבסופו של דבר לא הצטרפו לשירות המדינה אז מספר העובדים שהתקבלו דרך מרכז מיועד יהיה נמוך יותר.

4. דמי ביטוח לאומי מופחתים

משרד אחראי	המוסד לביטוח לאומי
עיגון	חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995
מהות ההטבה	תשלום סכום מזערי של דמי ביטוח לאומי
עיקרי התבחינים	תלמיד הלומד במוסד תורני או תלמיד מוסד שהוכר כמוסד להשכלה לעניין חוק הביטוח הלאומי
תדירות ההטבה	הטבה חודשית
שווי ההטבה	שווי ההטבה לסטודנטים ולתלמידי ישיבה הוא 87 ש"ח בחודש, 1,044 ש"ח בשנה
אופי ההטבה	אישית-פרט

4.1 חישוב דמי ביטוח לאומי

כל תושב ישראל מעל גיל 18 חייב בתשלום דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות (מלבד אנשים הפטורים מתשלום באופן קבוע או זמני). דמי הביטוח הלאומי מחושבים כשיעור מההכנסה של החייב.

מי שלא עובד משלם סכום חודשי קבוע בשיעור המזערי, אשר נכון לשנת 2025 עומד על 130 ש"ח (לעומת 87 ש"ח בשנת 2024). סטודנטים ותלמידי ישיבות משלמים דמי ביטוח לאומי בסכום נמוך יותר – 43 ש"ח בחודש (לעומת 29 ש"ח בשנת 2024). נוסף על דמי ביטוח לאומי, משלמי הסכומים הקבועים מחויבים גם בתשלום דמי ביטוח בריאות בשיעור מינימלי של 120 ש"ח בחודש. כך שהסכום שמשלמים סטודנטים ותלמידי ישיבה עבור דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות הוא 163 ש"ח, לעומת 250 ש"ח אותם משלם מי שאינו עובד. כלומר, **שווי ההטבה לסטודנטים ולתלמידי ישיבה הוא 87 ש"ח בחודש, 1,044 ש"ח בשנה**. סטודנטים ותלמידי ישיבה אשר עובדים במקביל ללימודים משלמים דמי ביטוח לאומי לפי שיעורי דמי הביטוח של שכירים/עצמאים.

4.2 כיצד מוגדרים סטודנטים ותלמידי ישיבה ונתוני זכאים

תלמיד ישיבה הוא תושב ישראל הרשום במוסד תורני. סטודנט הוא תושב ישראל הלומד בישראל 8 חודשים רצופים לפחות במהלך שנת הלימודים, במוסד שהוכר כמוסד להשכלה לעניין חוק הביטוח הלאומי. המידע מועבר לביטוח הלאומי באופן אוטומטי על ידי המוסדות.

בלוח 1 מוצגים נתונים של המוסד לביטוח לאומי לגבי מספרם הכולל של הסטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, ושל תלמידים במוסדות תורניים המשלמים דמי ביטוח לאומי ומהם אלו המשלמים שיעור מופחת, בשנים 2023 ו-2024. יצוין כי קיימת שונות מסוימת בין החודשים, ובלוח מוצגים נתונים על חודשים ינואר ויולי בכל אחת מהשנים.

לוח 1: סטודנטים ותלמידי ישיבה המשלמים דמי ביטוח לאומי מופחתים, 2023-2024⁹

2024		2023		
יולי	ינואר	יולי	ינואר	
327,750	327,207	331,489	331,388	סטודנטים
141,771	123,419	91,949	94,068	מתוכם משלמים שיעור מופחת
43%	38%	28%	28%	משקלם של המשלמים שיעור מופחת
194,949	198,962	183,449	185,931	תלמידי ישיבה
141,771	140,457	127,189	129,231	מתוכם משלמים שיעור מופחת
73%	71%	69%	70%	משקלם של המשלמים שיעור מופחת

⁹ קרן גולדנר, המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, דוא"ל, 23 במרץ 2025. יצוין כי נוסף על הנתונים המוצגים בלוח, ישנם זכאים נוספים המשלמים דמי ביטוח לאומי מופחתים ובהם תלמידי י"ג-י"ד, תלמידי חו"ל ושירות לאומי.

לפי נתוני המוסד לביטוח לאומי, בינואר 2024 היו רשומים במוסד לביטוח לאומי 198,962 תלמידים במוסדות תורניים, **מתוכם כ-71%** שילמו דמי ביטוח לאומי מופחתים. מספר הסטודנטים שהיו רשומים במוסד לביטוח לאומי בינואר 2024 היה 327,207, **מהם 38%** שילמו דמי ביטוח לאומי מופחתים. יש לציין כי קיימת שונות מסוימת בין החודשים הן במספר הכולל של הסטודנטים ותלמידי הישיבה, והן במספר המשלמים דמי ביטוח לאומי מופחת, שכן בחודשים בהם יש להם הכנסה מעבודה דמי הביטוח הלאומי משולמים כשיעור מהכנסתם.

תשלום דמי הביטוח המופחת מביא לאובדן הכנסות לעומת מצב בו סטודנטים ותלמידי ישיבה היו משלמים את השיעור המזערי, אותו משלמים מבוטחים שאין להם הכנסות (ראו [סעיף 4.1](#) לעיל). בלוח 2 להלן מוצג אובדן ההכנסות של המוסד לביטוח לאומי בגין תשלום דמי ביטוח מופחת ביחס לכל אחת מהקבוצות.

לוח 2: אובדן הכנסות המוסד לביטוח לאומי בגין תשלום דמי ביטוח לאומי מופחתים (מיליוני ש"ח)¹⁰

תלמידי ישיבה	סטודנטים	
86.2	60.1	2023
99.1	86.3	2024

בשנת 2024 אובדן ההכנסות למוסד לביטוח לאומי בגין תשלום דמי ביטוח לאומי מופחתים היה **99.1 מיליון ש"ח** בעבור תלמידי ישיבה ו-**86.3 מיליון ש"ח** בעבור סטודנטים. בשנת 2023 אובדן ההכנסות למוסד לביטוח לאומי בגין תשלום דמי ביטוח לאומי מופחתים היה 86.2 מיליון ש"ח בעבור תלמידי ישיבה ו-60.1 מיליון ש"ח בעבור סטודנטים. כפי שניתן לראות חל גידול בשנת 2024 במספר הסטודנטים משלמי דמי ביטוח מופחתים לעומת 2023, ומשך גם גידול באובדן ההכנסות. אין בידנו נתונים על הסיבות לכך, וייתכן כי חלו שינויים בדפוסי והיקפי העבודה של סטודנטים בעקבות השלכות של מלחמת חרבות ברזל, לרבות גיוסי מילואים, סגירת עסקים, פינוי תושבים, לימודים מקוונים במוסדות שפוננו, ועוד.

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

5. הכשרות מקצועיות

משרד אחראי	משרד העבודה
עיון	חוזרי מנכ"ל ונהלים משרדיים
מהות ההטבה	השתתפות במימון הכשרות למי שאינו מועסק או למעוניינים לעבור הסבה מקצועית
עיקרי התבחינים	דורשי עבודה המופנים על ידי שירות התעסוקה ומרכזי הכוון זכאים למימון חלקי או מלא של קורסי הכשרה, וכן אנשים המשתייכים לאוכלוסיות היעד, אשר אחת מהן היא חרדים
תדירות ההטבה	מימון עלות הקורס ומענק ההשמה חד פעמיים; מימון דמי קיום חודשיים למשך תקופת ההכשרה
שווי ההטבה	מימון עלות הקורס בהתאם לסיווג הקורס ולאוכלוסיית היעד, בשווי אלפי ש"ח דמי קיום בהתאם לתנאי הזכאות, בהיקף של 1,500 ש"ח עד 3,500 ש"ח בחודש מענק השמה בחלק מהמסלולים בשווי 2,000 ש"ח
אופי ההטבה	אישית-פרט

פרק זה מבוסס בעיקרו על פרסום קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת: נתן שבע, [מערך ההכשרות המקצועיות בדגש על ערבים וחרדים](#), 27 בדצמבר 2021.

¹⁰ קרן גולדנר, המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון, דוא"ל, 23 במרץ 2025. עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת. יצוין כי נוסף על הנתונים המוצגים בלוח, ישנם זכאים נוספים המשלמים דמי ביטוח לאומי מופחתים ובהם תלמידי י"ג-י"ד, תלמידי חו"ל ושירות לאומי, אשר לא מוצגים באומדן.

אגף בכיר להכשרה מקצועית במשרד העבודה הוא הזרוע הממשלתית שנועדה לקדם ולפתח את הכשרת ההון האנושי והמקצועי ובכך לתרום לפיריון של המשק. בין היתר אחראי האגף על ייזום, תכנון ופיקוח על קורסי הכשרה מקצועית למבוגרים (מגיל 18 ומעלה).¹¹ ההכשרות מתקיימות במגוון מקצועות כמו בניין וסביבה, דפוס צילום והפקה, הארחה, חשמל ואלקטרוניקה, טקסטיל, מחשבים, מנהל, שרטוט, מטפלות, טיפוח חן ועוד.¹² למסיימים בהצלחה, מוענקת תעודת גמר ממשלתית וכן תעודת מקצוע, בהתאם למקצוע הנלמד.

הכשרה מקצועית ניתנת למעוניינים ברכישת מקצוע או הסבה מקצועית, המופנים בדרך כלל על ידי שירות התעסוקה או מרכזי הכוון. המרכזים שעוסקים בהכוון תעסוקתי וליווי מפנים את המגיעים להכשרות מקצועיות ואף מעבירים בעצמם הכשרות תעסוקתיות כמו הכשרות במיומנויות בסיסיות של כישורי מחשב, עברית וסדנאות הכנה לעבודה. ישנם גם מרכזי הכוון ייעודיים לקבוצות אוכלוסייה לציבור החרדי והערבי הממוקמים ביישובים בעלי צביון זהה, ובנוסף גם לאנשים עם מוגבלות וליוצאי העדה האתיופית.

5.1 סוגי ההכשרות והמימון

הכשרה מקצועית למבוגרים ניתנת בשני מסלולים מרכזיים: קורסי הכשרה במסלולים לא מתוקצבים ומסלולים מתוקצבים, כמפורט להלן:

הכשרות מתוקצבות, בתכנון ובפיקוח של האגף להכשרה מקצועית. מבוצעות במרכזי הכשרה יומית ממשלתיים ועל ידי ספקים פרטיים שזכו במכרז, במימון מלא של המדינה. במימון ממשלתי מלא נלמדים בעיקר מקצועות נדרשים בתעשייה, בחקלאות, חשמלאים, רתכים או מכונאי רכב ומקצועות נוספים. ההפניה לקורסים אלו מבוצעת בדרך כלל על ידי גופים המוסמכים לכך, כמו שירות התעסוקה או מרכזי הכוון. בין ההכשרות המתוקצבות ישנן גם קורסי מכינה למועמדים להכשרה מקצועית הכוללות בין היתר כישורי שפה ומתמטיקה, הקניית הרגלי למידה והכנה ללימודי המשך בהכשרה מקצועית, המיועדות גם לחרדים וערבים.

הכשרות שאינן מתוקצבות. ניתנות במוסדות פרטיים שבפיקוח האגף המוכרים ועומדים בתנאי הפיקוח. בקורסים שאינם מתוקצבים, דורשי עבודה וקבוצות אוכלוסייה ייעודיות יכולים לקבל מהמדינה סבסוד חלקי של הקורס באמצעות תוכנית שוברים. תוכנית השוברים של האגף מאפשרת לדורשי עבודה לקבל מימון חלקי להכשרה מקצועית שהאגף מכיר בה, בשונה מהקורסים במרכזי ההכשרה, שהסבסוד שלהם מלא. גובה המימון באמצעות שוברים לו זכאים האנשים לפי אוכלוסיית היעד והמקצוע הנלמד נע בין 65% ל-90% מעלות הקורס, ובנוסף יוענק מענק השמה של 2,000 ש"ח המותנה בסיום הקורס ובהשתלבות המועמד במקצוע אליו הוכשר.¹³ על אוכלוסיית היעד ניתן למנות: חרדים, יוצאים בשאלה, מיעוטים, אנשים עם מוגבלויות, יוצאי העדה אתיופית, צעירים בסיכון, מטופלים בקצה הרצף, תושבי יישובים באזורים בעלי עדיפות לאומית ועוד.¹⁴

מסלול נוסף שבו נערכים ההכשרות במימון המדינה הן **הכשרות בשיתוף עם המעסיק**. במסגרתן המעסיק מקבל סבסוד שכר על הסיוע בהכשרת העובדים ובסופה העובד נקלט לעבודה אצל המעסיק. כך נוצר החיבור בין צרכי המשק לאופי

¹¹ משרד העבודה, [אגף בכיר להכשרה מקצועית ולפיתוח כוח אדם](#), עדכון: 6 בינואר 2025.

¹² להרחבה: נתן שבע, [מערכת ההכשרות מקצועיות בדגש על חרדים וערבים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 27 בדצמבר 2021.

¹³ משרד העבודה, [שוברים להכשרה מקצועית](#), כניסה: 3 במרץ 2025.

¹⁴ משרד העבודה, [חישוב גובה שובר](#), כניסה: 3 במרץ 2025.

ההכשרה ולא לה שיעברים אותה. בין הקבוצות אליהן פונות התוכניות נמנית קבוצת "אוכלוסיות היעד" אוכלוסיות ששיעור התעסוקה שלהן נמוך כמו ערבים, חרדים, עולים חדשים ויוצאי העדה האתיופית. כך למשל מעסיק אשר מבקש להכשיר 50 עובדים ומעלה יידרש לעמוד ב-20% אוכלוסיות יעד מבין המשתתפים בהכשרה.¹⁵

5.2 דמי קיום על קורסים

למובטלים שמשותפים בהכשרה מקצועיות ישולמו דמי האבטלה בדרך כלל על התקופה שלא עולה על מספר ימי האבטלה המגיעים להם.¹⁶ משרד העבודה, ביחד עם ג'וינט-תבת, מעניקים מלגה חודשית ללומדים בהכשרה מקצועית תעסוקתית, שאינם זכאים לדמי אבטלה. בין הזכאים למלגות האוכלוסייה הערבית, נשים בגילאי 50 ועד גיל הפרישה, תושבי חבל התקומה ותושבים שפוננו מבתיהם, אבל גם לאלה שגרים באזור סטטיסטי או רשות המשתייכים לאשכולות 4-1. המלגות נעות בין 1,500 ש"ח לחודש ל-3,500 ש"ח בחודש בהתאם למשך ההכשרה ותנאים נוספים. המלגות לא ניתנות לכולם ובשיטת כל הקודם זוכה תחת תנאים מסוימים.¹⁷

5.3 תוכניות נוספות להגדלת תעסוקת חרדים

ביוני 2024 אישרה הממשלה החלטה להגברת שיעורי התעסוקה של גברים חרדים. המימון נועד בין היתר לצורך עידוד ורכישת השכלה בסיסית לציבור זה בין היתר באמצעות סבסוד הלימודים ופיתוח תוכנים מונגשים דיגיטלית. כמו כן הכסף מיועד למתן תמיכה כספית למימון ההכשרה באמצעות הלוואות מותנות בהכנסה.¹⁸ ההחלטה כללה העמדת תקציב של 70 מיליון ש"ח מתוך התקציב שהוקצה לתחום זה בחוק התקציב לשנת 2024.

ישנן תוכניות ומיזמים של משרדי ממשלה כמו רשות החדשות, משרד הכלכלה והתעשייה ומשרד העבודה בשיתוף עם קרנות פילנתרופיות הפועלים בין היתר גם לשילוב של גברים חרדים בשוק העבודה. כך למשל תוכנית Mego¹⁹ או המיזם הלאומי²⁰ שפועלות בתוכנית הכשרה ושילוב של חרדים בהי-טק. קודקוד היא עוד תוכנית דומה של משרד הביטחון וזרוע העבודה להכשרת גברים חרדים כמתכנתים, ומיועדת לחרדים בגילי 21-29.²¹ החלטת הממשלה המוזכרת לעיל נוגעת גם להגברת השילוב של גברים חרדים בהשכלה על-תיכונית איכותית רלוונטית לשוק העבודה ולמערכת הביטחון.²² כיום יש שיתוף פעולה של עמותת פרדס עם גופי הביטחון שמאפשרת מסלול אקדמי לגברים חרדים עד גיל 40 שיוביל אותם להשתלב בגופים כמו המוסד או השב"כ. במסגרת המסלול הם יוכשרו לתואר באמצעות לימודים אקדמיים בשילוב הלימודים בישיבה שבמהלכם ואף לאחריהם ישולבו הולומדים בגופי הביטחון.²³

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

¹⁵ משרד הכלכלה והתעשייה, [מסלולי הכשרה מקצועית בהובלת מעסיקים](#), 20 באוגוסט 2024.

¹⁶ המוסד לביטוח לאומי, [משתתף בהכשרה מקצועית](#), כניסה: 3 במרץ 2025

¹⁷ Gov.il, Boost - [בקשה למלגה חודשית ללומדים בהכשרה מקצועית](#), כניסה: 4 במרץ 2024.

¹⁸ החלטה מספר 1907 של הממשלה ה-37, [צעדים למיצוי פוטנציאל התעסוקה במשק](#), 23 ביוני 2024.

¹⁹ Mego, [הכשרות חרדים להנדסה וטכנולוגיה](#), כניסה: 3 במרץ 2025.

²⁰ [המיזם הלאומי](#), כניסה: 3 במרץ 2025.

²¹ [תוכנית קודקוד, התוכנית החרדית ליחידות ההיטק במשרד הביטחון](#).

²² החלטה מספר 1907 של הממשלה ה-37, [צעדים למיצוי פוטנציאל התעסוקה במשק](#), 23 ביוני 2024.

²³ [עמותת פרדס](#).

6. סיוע לסטודנטים בוגרי החינוך החרדי

הנגשת ההשכלה הגבוהה לבני החברה החרדית והעלאת שיעור האקדמאים בהם ביחס לשיעורם באוכלוסייה בכלל, ובתחומי הלימוד הנדרשים למשק בפרט, היא יעד לאומי של מדינת ישראל. תוכנית החומש העדכנית שאושרה בספטמבר 2024 על ידי המל"ג²⁴ נועדה לממש את היעד של העלאת שיעור בוגרי החינוך החרדי המשתלבים באקדמיה.

ישנם כמה כלים מרכזיים שבהם עושים שימוש רשויות המדינה, מל"ג והמוסדות האקדמיים, למימוש המדיניות של הנגשת ההשכלה הגבוהה לבוגרי החינוך החרדי ובהם **הקלה בתנאי הקבלה, מערך מלגות ומעטפת חברתית ואקדמית, תוספות תקציביות לאוכלוסיות הייצוג במסגרת מודל התקצוב, קיום לימודים במסגרות מופרדות מגדרית, לרבות במכניות הקדם אקדמיות, וכן רשת ביטחון תקציבית למוסדות בגין פתיחה של מסגרות אלו.**

חלק מהאמצעים הם אישיים (דוגמת מלגות ומעטפת חברתית-אקדמית, והקלה בתנאי הקבלה) ואחרים הם מוסדיים (כגון מודל התקצוב, הקמת מסגרות מופרדות מגדרית ורשת ביטחון תקציבית). בסך הכול, על פי נתוני ות"ת, **הסכום המוקצה לטובת הרחבת הנגישות להשכלה גבוהה עבור בני החברה החרדית בשנת תשפ"ה עומד על 245 מיליון ש"ח.** התקציב לשנה זו משקף גידול של 15.5% ביחס לתקציב שהוקצה בשנת תשפ"ד, וכמחציתו מועבר למוסדות.²⁵

על פי נתוני המל"ג, בעקבות פעולותיה להנגשת ההשכלה הגבוהה לבוגרי החינוך החרדי (יחד עם תהליכים שהתרחשו בחברה החרדית עצמה), מספר הסטודנטים בוגרי החינוך החרדי, לכלל התארים, עלה מכ-5,500 בשנת 2011 לכ-17,400 בשנת 2024.²⁶ מבין סטודנטים אלה בשנת 2024, 69% הן נשים ו-31% **בלבד הם גברים**. עוד על פי נתוני המל"ג, גילם של יותר מ-76% מהסטודנטים הגברים (בוגרי החינוך החרדי) הוא **מעל גיל 25**. חלקם, לפי המל"ג, בוגרי שירות צבאי או לאומי, בעלי פטורים אישיים, חלקם החזיקו עד לפקיעת חוק הגיוס במעמד תורתו אומנותו ולמדו באקדמיה מעבר לשעות הלימוד בשיבה, ועוד – אך אין מידע על שיעור הסטודנטים בוגרי החינוך החרדי בכל אחת מקבוצות אלו.²⁷

6.1 הקלה בתנאי הקבלה ללימודים אקדמיים לבוגרי החינוך החרדי

משרד אחראי	משרד החינוך / מל"ג
עיון	חוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007 , החלטות מל"ג ²⁸
מהות ההטבה	הקלה בתנאי קבלה ללימודים אקדמיים
עיקרי התבחינים	בוגרי החינוך החרדי
תדירות ההטבה	חד פעמי
שווי ההטבה	ההטבה למקבלי הקלות עשויה לבוא לידי ביטוי בחיסכון העלויות הנלוות לצורך שיפור ציונים לטובת הגדלת סיכויי קבלה ו\או בחירה במוסד מתקצב, לעומת לימודים במוסד שאינו

²⁴ המועצה להשכלה גבוהה, [עקרונות המדיניות להנגשת ההשכלה הגבוהה לבוגרי החינוך החרדי, התוכנית הרב-שנתית לשנים תשפ"ד-תשפ"ה](#), ספטמבר 2024.

²⁵ שם.

²⁶ פיסקה זו נוספה למסמך לאחר הגשתו לוועדה, לאור מידע שהתקבל מהמל"ג; נציין כי בהמשך למסמך הנזכר בהערה 27 להלן, המל"ג העבירה לידינו נתונים וניתוחים סטטיסטיים נוספים שמצביעים על גידול במגמת האקדמיזציה בקרב החברה החרדית ולצד זאת על פערים ניכרים שעודם קיימים בהשוואה לאוכלוסייה הכללית, אשר מעידים על כך שהתהליך ביחס להנגשת ההשכלה הגבוהה לחברה החרדית (שהנו תהליך מורכב ורגיש), רחוק ממיצוי – נתונים אלה לא מפורטים כאן מפאת קוצר היריעה.

²⁷ המועצה להשכלה גבוהה, [עקרונות מודל התקצוב של מל"ג/ות"ת לבוגרי החינוך החרדי ולאוכלוסיות המגוון](#), מסמך לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, 13 במרץ 2025 (התקבל בממ"מ ב-1 באפריל 2025).

²⁸ המועצה להשכלה גבוהה, [חריגה מתנאי קבלה- החלטת מל"ג מיום 12 בספטמבר 2017; סוגיית קביעת תנאי קבלה על ידי המועצה להשכלה גבוהה בעקבות פניית ול"מ – החלטת מל"ג מיום 14 בפברואר 2017](#).

מתקצב עם שכ"ל גבוה. השווי עשוי לנוע בין כמה אלפי ש"ח בודדים לטובת מבחנים ושיפור ציונים ועד למעלה ממאה אלף ש"ח במקרה של לימודים במוסדות לא מתקצבים.	
אישית-פרט	אופי ההטבה

[חוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007](#) קובע כי רשאי מוסד להשכלה גבוהה להקל את תנאי הקבלה לשם קידום הנגישות של מועמדים בני קבוצות אוכלוסייה מסוימות וכן לחיילים משוחררים ששירתו כלוחמים בשירות סדיר או שירות קבע, על פי ההגדרות שבחוק. על פי החלטות המל"ג מ-2017, קביעת תנאי קבלה מצויה ככלל בסמכותם של המוסדות האקדמיים. לצד זאת המל"ג קבע כי המוסדות יכולים לקבל עד 10% משיעור הסטודנטים בכל תוכנית לימודים, שאינם עומדים בתנאי הקבלה של המוסד באמצעות הערוץ הראשי. זאת, בין היתר, כאמצעי להגברת הנגשתה של ההשכלה גבוהה בישראל.²⁹ **קבוצות האוכלוסייה שלגביהן מתייחסות החלטות מל"ג בעניין הקלת תנאי הקבלה הן אלו: בני החברה הערבית, בני החברה החרדית ויוצאי אתיופיה.**³⁰ בפועל, אופן היישום של מנגנוני קבלה בתנאים מקילים לאוכלוסיות המגוון, ובהם עבור בוגרי החינוך החרדי, משתנה בין מוסדות ופקולטות.

על פי נתוני המל"ג שנמסרו לוועדת החינוך, התרבות והספורט ב-6 בינואר 2025, מספר הסטודנטים שהחלו ללמוד תואר ראשון בשנת תשפ"ה היה 69,754. מאלו, 8.52% היו סטודנטים שהתקבלו ללימודים בתנאים מקילים. שיעורם של חרדים שהתקבלו ללימודים בתנאים מקילים מסך המתקבלים היה **0.62%** (כ-430 סטודנטים – גברים ונשים). נזכיר שעל פי נתוני המל"ג, מרבית בוגרי החינוך החרדי הלומדים במערכת ההשכלה הגבוהה בשנת תשפ"ד (69%) הן נשים.³¹ נציין עוד בהקשר זה כי על פי סקר משנת 2022 שבוצע עבור המל"ג בקרב בני החברה החרדית בפריפריה הגאוגרפית, נמצא כי רוב מכריע מקרב הצעירים החרדים (84%), והגברים החרדים בפרט, כלל אינם מתעניינים בלימודים אקדמיים.³²

6.2 מכינות קדם אקדמיות לבוגרי החינוך החרדי

משרד אחראי	משרד החינוך / מל"ג
עיגון	חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958
מהות ההטבה	קבלת מלגות שכר לימוד עבור סטודנטים בוגרי החינוך החרדי הלומדים במכינות הקדם אקדמיות
עיקרי התבחינים	בוגרי החינוך החרדי
תדירות ההטבה	שנתי, למשך שנות הלימודים התקניות
שווי ההטבה	משתנה בהתאם לסוג המלגה, ולמשך הלימודים
אופי ההטבה	אישית-פרט

החל משנות ה-70 של המאה העשרים פעלו תחת משרד החינוך המכינות הקדם-אקדמיות אשר הוקמו בכוונה לסייע לאוכלוסיות חלשות ופריפריאליות להשתלב באופן מיטבי בחברה ובכלכלה. מטרתן העיקרית הינה לאפשר לצעירים חסרי תעודת בגרות מלאה או שקיבלו ציונים נמוכים מדי, לשפר את הישגיהם ולהתקבל ללימודים אקדמיים. מערך המכינות עבר בשנת 2017 ממשרד החינוך לאחריות המועצה להשכלה גבוהה, במסגרת רפורמה תכנונית, תקציבית וטרם

²⁹ לאור מלחמת חרבות ברזל, תוקנה החלטת המל"ג ונקבע כי יש לאפשר למוסדות לקבל לשנת הלימודים תשפ"ה, עד 5% נוספים משיעור הסטודנטים בכל תוכנית לימודים (ובסך הכול עד 15% חריגים), שאינם עומדים בתנאי הקבלה של המוסד וזאת על מנת לאפשר ללוחמים משרתי מילואים וללוחמים בשירות הסדיר להתקבל ללימודים בתנאים ייחודיים.

³⁰ מל"ג, [מתוכניות הנגשה למדיניות מצוינות מכלילה: מדיניות מל"ג-ות"ת בפתח התוכנית הרב שנתית תשפ"ג-תשפ"ח](#), ספטמבר 2023.

³¹ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [השכלה גבוהה בישראל - נתונים נבחרים לשנת תשפ"ד \(2023/24\) לרגל פתיחת שנת הלימודים האקדמית](#), 7 בנובמבר 2024.

³² צפנת, מכון למחקר, פיתוח וייעוץ ארגוני, בחינת הצורך במענים אקדמיים ייעודיים לאוכלוסייה החרדית בפריפריה הגאוגרפית, יוני 2022.

אקדמית.³³ בשנת 2023 נקבע כי תעודת הסיום של המסלולים הייעודיים השנתיים המוכרים על ידי מ"ג במכינות הינה תעודה שוות ערך לתעודת בגרות מלאה לצורך קבלה למוסדות להשכלה גבוהה.³⁴ כיום, מסלול זה הוא המסלול העיקרי לצעירים ללא בגרות מלאה (לפחות 7 יח"ל לבגרות), או למסיימי המסלול הקדם ייעודי.³⁵ על פי הלמ"ס, בשנת תשפ"ג למדו בסך הכול 11,403 תלמידים במכינות הקדם אקדמיות, 15% מהם בוגרי החינוך החרדי.³⁶

פערי ההשכלה של הציבור החרדי לעומת הציבור כללי הם תוצר של ההפרדה בין זרמי החינוך השונים וסוג הפיקוח השונה. בניגוד למערכת החינוך הממלכתית, במערכת החינוך שתחת הפיקוח החרדי מרבית הגברים לא לומדים לימודי ליבה בתיכון. הנשים החרדיות לומדות אמנם לימודי ליבה, אך מרביתן אינן לומדות מסלולים המכוונים לתעודת בגרות מלאה, המהווה דרישת בסיס במערכת ההשכלה הגבוהה.³⁷ לאור זאת, ומכיוון שהלימודים במוסדות חינוך השייכים לזרם החרדי ככלל אינם מקנים כלים מספיקים ללימודים אקדמיים, ובשל פערי השכלה כללית משמעותיים בין גברים לנשים באוכלוסייה החרדית, כמעט כל הגברים בוגרי מערכת החינוך החרדית נדרשים למסלול קדם ייעודי, ונשים נדרשות ללמוד במסלול ייעודי משלים לבוגרות מבחני סאלד בעלות 12 שנות לימוד. ואכן, על פי נתוני הלמ"ס, בשנת הלימודים תשפ"ג בוגרי החינוך החרדי היוו כ-27% מהלומדים במכינות הקדם אקדמיות במסלול הקדם ייעודי.³⁸

בשנת הלימודים תשפ"ה 36 מוסדות מציעים לימודים במכינות קדם אקדמיות. המכינות מציעות 292 מסלולים שונים, בהם 45 מסלולים ייעודיים לבני החברה החרדית, 32 מסלולים לבני החברה הערבית, 20 מכינות לעולים ו-8 מכינות לתלמידים עם ליקויי למידה.³⁹ שכר הלימוד למסלול שנתי מלא במכינות הקדם אקדמיות לשנת תשפ"ה הוא 15,748 ש"ח.⁴⁰ תלמידי מכינה לאחר שירות צבאי או שירות לאומי, המוגדרים כחיילים משוחררים, רשאים להגיש בקשה לקבלת מלגת שכר לימוד ומלגת מחיה ללימודים במכינה, במימון של האגף והקרן לחיילים משוחררים במסגרת תוכנית המלגות "ראויים לסיוע" והיקפה משתנה בהתאם למדרגות בטווח שבין 100%-25%. במוסדות אקדמיים המתוקצבים על ידי ות"ת, תלמידי מכינה שאינם מוגדרים כחיילים משוחררים, רשאים להגיש בקשה לקבלת מלגת שכר לימוד הממומנת על ידי ות"ת, אשר נבחנת בוועדה פנימית על-ידי צוות המכינה וגובהה 100% משכ"ל.⁴¹ שירות צבאי או הסדרת מעמד מול גורמי הצבא אינו מהווה תנאי סף לקבלת המלגה מטעם ות"ת. בבדיקה מדגמית שביצענו מול מספר מוסדות

³³ מ"ג, [מכינות קדם אקדמיות](#).

³⁴ מ"ג, [התאמות ברפורמה האקדמית במכינות הקדם אקדמיות- עדכון החלטת מ"ג מיום 21.12.2021](#), 17 בינואר 2023.

³⁵ המסלול הקדם-ייעודי מיועד ככלל לצעירים שאינם מתקבלים למסלול השנתי במכינה הקדם אקדמית כיוון שהם ללא 12 שנות לימוד או בגרות חלקית (פחות מ-7 יח"ל), או עקב תנאי קבלה נוספים שקבע המוסד. ככלל נלמדים במסלול זה בין היתר מתמטיקה, אנגלית ומיומנויות קריאה וכתובה אקדמיות.

³⁶ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [תלמידים במכינות קדם-אקדמיות](#), לפי תכונות בית ספר תיכון, בחינת בגרות, בחינה פסיכומטרית, השכלת הורים ואשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים בגיל 18, ינואר 2024.

³⁷ מ"ג, [מתוכניות הנגשה למדיניות מצוינות מכלילה: מדיניות מל"ג-ות"ת בפתח התוכנית הרב שנתית תשפ"ג-תשפ"ח](#), ספטמבר 2023.

³⁸ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [תלמידים במכינות קדם-אקדמיות](#), לפי תכונות בית ספר תיכון, בחינת בגרות, בחינה פסיכומטרית, השכלת הורים ואשכול חברתי-כלכלי של יישוב המגורים בגיל 18, ינואר 2024.

³⁹ מ"ג, [מכינות קדם אקדמיות- שנה"ל תשפ"ה](#)

⁴⁰ מ"ג, [שכר הלימוד](#).

⁴¹ מ"ג, [מלגת ראויים לסיוע](#).

להשכלה גבוהה, עולה כי באוניברסיטה העברית מצוין שמימון שכר הלימוד במכינה הקדם אקדמית המיועדת לחרדים ולחרדיות, ונלמדת בהפרדה מגדרית, מתקבל ללא קשר לסטטוס הגיוס.⁴²

בדומה למצב בתחום המלגות הניתנות בלימודים האקדמיים, גם לרשות המכינות הקדם אקדמיות עומדים לעתים מקורות מימון נוספים שאינם ממשלתיים, עבור תלמידיהן, והן אינן מחויבת להתנות קבלת מלגות אלו בשירות צבאי. **על פי חוברת התקציב של ות"ת לשנת הלימודים תשפ"ה, הסכום שהוקצה למכינות קדם אקדמיות לחרדים היה 16 מיליון ש"ח**.⁴³ סכום זה כולל הן את תקצוב המעטפת והן את הסיוע שניתן על ידי ות"ת לסבסוד שכר הלימוד במכינות במסגרת "ראויים לסיוע" לחרדים משוחררים.⁴⁴

6.3 סיוע כלכלי לסטודנטים בוגרי החינוך החרדי במערכת ההשכלה הגבוהה

משרד אחראי	משרד החינוך / מל"ג
עיגון	חוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958
מהות ההטבה	קבלת מלגות שכר לימוד עבור סטודנטים בוגרי החינוך החרדי
עיקרי התבחינים	בוגרי החינוך החרדי
תדירות ההטבה	שנתי, למשך שנות הלימודים התקניות
שווי ההטבה	משתנה בהתאם לסוג המלגה, לסוג ולמשך הלימודים. בטווח שבין אלפי ש"ח בודדים לעשרות אלפי ש"ח לכל סטודנט
אופי ההטבה	אישית-פרט

[בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958](#), נקבע כי במערך הסיוע שמקיימת המדינה לתלמידים במוסדות מוכרים, ייקבעו אמות מידה, בין היתר, להעדפתם של תלמידים שהם תושבי קבע באזורי עדיפות לאומית שקבעה הממשלה; של תלמידים במוסדות להשכלה גבוהה או במכללות אקדמיות, המצויים באזורים אלה; של תלמידים שהם חיילים משוחררים; של תלמידים המשרתים בשירות מילואים בתקופת הלימודים או של תלמידים ששירתו בשירות מילואים תקופה ממושכת בשנה שלפני מועד תחילת שנת הלימודים, והכול בהתחשב בסוג השירות הסדיר או שירות המילואים. עוד נקבע בחוק, שתלמיד שהוא יוצא צבא החייב להתייצב לשירות סדיר ולא התייצב, בלא צידוק מספיק, או עריק משירות סדיר, לא יהיה זכאי לקבל סיוע.

בפועל, מדיניות מל"ג בסוגיית מתן הסיוע היא בהתאם להסדר שהיה קיים עד ליוני 2023, לפיו גיל 26 הוא גיל קבלת הפטור משירות צבאי לתלמידי ישיבה ("תורתם אומנותם"), ומועמדים ללימודים במערכת ההשכלה הגבוהה שגילים מעל 26 מקבלים את אותן ההטבות של מי ששירתו שירות צבאי מלא, למרות שתוקפו של ההסדר פג לפני כשנה ותשעה חודשים.⁴⁵

כאמור, אחד האמצעים שעומדים לרשות המדינה על מנת להנגיש את מערכת ההשכלה הגבוהה לכלל אוכלוסיות המגוון, ובהן לבני החברה החרדית, היא מערך מלגות ייעודי שהיא מפעילה עבורם. **מלגת טנא היא מלגה המיועדת לסטודנטים וסטודנטיות בוגרי החינוך החרדי**.⁴⁶ מלגה זו הוקמה על ידי מל"ג-ות"ת, עבור סטודנטים בוגרי החינוך החרדי בתואר

⁴² האוניברסיטה העברית, [המכינה החרדית האוניברסיטאית לבוגרי החינוך החרדי](#), תאריך כניסה: 6 במרץ 2025.

⁴³ מל"ג-ות"ת, [תקציב ות"ת למערכת ההשכלה הגבוהה לשנה"ל תשפ"ה](#), אוגוסט 2024.

⁴⁴ רונן קוטין, ממונה חרדים במועצה להשכלה גבוהה, שיחת טלפון, 9 במרץ 2025.

⁴⁵ רונן קוטין, ממונה חרדים במועצה להשכלה גבוהה, שיחת טלפון, 9 במרץ 2025.

⁴⁶ המועצה להשכלה גבוהה, [מלגת טנא](#).

ראשון או שני במוסדות להשכלה גבוהה, כחלק ממעטפת תמיכה רחבה. **גובה המלגה עד 70% משכר הלימוד לכל שנת לימוד תקנית**, על פי מדרג תעודף תחומי הלימוד⁴⁷ ובהתאם לרמת התואר (**עד 7,000 ש"ח לתואר ראשון ועד 9,800 ש"ח לתואר שני, לכל שנת לימוד**). באישור המלגה נבחנים קריטריונים שונים, ובהם היות מעמדו של הסטודנט מוסדר מול הצבא בהתאם לחוק שירות הביטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 (לרבות דחיית שירות ופטור מחמת גיל). **על פי המל"ג, כל סטודנט עד גיל 26 (גיל הפטור הקודם) נדרש להציג אישור הסדרה מול הצבא.**⁴⁸

סיוע ייחודי נוסף לבני החברה החרדית מטעם מל"ג הוא שירות של ייעוץ וליווי ללימודים במערכת ההשכלה הגבוהה, שניתן במסגרת **תוכנית זרקור**, אינו מותנה בשירות צבאי או הסדרת מעמד, ורשאים לקבלו גם תלמידי ישיבה בגיל גיוס. ות"ת מתקצבת את הסיוע ב-6 מיליון ש"ח בשנה.⁴⁹ נציין בהקשר זה כי קבלת מלגת טנא שהוזכרה לעיל מותנית בקבלת הייעוץ מטעם תוכנית זרקור. מל"ג מעניקה גם מלגת "מיל-go" ("קרן הסיוע") על בסיס קריטריונים חברתיים-כלכליים לתלמידי תואר ראשון ולתלמידי מכינות קדם אקדמיות.⁵⁰ **גובה המלגה לפי מדרגות, בטווח שבין 5,000-12,480 ש"ח לכל שנת לימוד תקנית**. בדומה למלגת טנא, **מי שנחשב עריק או נפקד לא זכאי להגיש בקשה למלגה**. המלגה אינה ייחודית לבני החברה החרדית אולם רבים מהם מגיעים מרקע חברתי-כלכלי נמוך ולכן עשויים להיות זכאים לה בשיעורים גבוהים.

לצד זאת נציין כי **מלגות מוסדיות ואישיות** וכן מעטפת סיוע הכוללת עזרה אקדמית, תרבותית וחברתית, מוענקות לסטודנטים בוגרי החינוך החרדי, בהתאם לקריטריונים שונים, שלא בהכרח כוללים הסדרת מעמד מול צה"ל או שירות צבאי בפועל.⁵¹ על פי נתונים שמסרה נציגת המל"ג לוועדת החוץ והביטחון ב-23 בפברואר 2025, **כלל המוסדות המוכרים על ידי מל"ג תוקצבו בשנת הלימודים תשפ"ה בתקצוב תוספתי של 34 מיליון ש"ח עבור מעטפת סיוע לסטודנטים חרדים, ללא קשר לקיום חובת השירות בצה"ל או להסדרת מעמדם.**⁵² מטרת המעטפת היא להגדיל את סיכויי הסטודנט החרדי לסיים את לימודי התואר בהצלחה, זאת נוכח שיעורי הנשירה של סטודנטים חרדים, הגבוהים משמעותית משיעורי הנשירה בקרב סטודנטים מהציבור הכללי.⁵³

על פי חוברת התקציב של ות"ת לשנת הלימודים תשפ"ה, הוקצה סכום של 39 מיליון ש"ח לטובת מלגות טנא והלוואות לסטודנטים בני החברה החרדית. בנוסף, הוקצה בשנה זו לטובת מענקים לקליטת סגל מקרב החברה החרדית ולמלגות לסטודנטים לתארים מתקדמים סכום של 3.2 מיליון ש"ח, מהם 600 אלף ש"ח לדוקטורנטים מצטיינים בני החברה החרדית ו-820 אלף ש"ח לתלמידי תואר שני מצטיינים בני החברה החרדית. בשנה זו התקציב לייעוץ, תמיכה וליווי לסטודנטים חרדים עמד בסך הכול על 64 מיליון ש"ח.⁵⁴

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

⁴⁷ לצד המטרה להנגיש את מערכת ההשכלה הגבוהה, יצרה מל"ג תעודף תחומי לימוד עבור בוגרי החינוך החרדי, בחלוקה לרמות. להרחבה ראו: רינת בניטה וניצן פייביש, **לימודים אקדמיים בהפרדה מגדרית – דוח ביניים**, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2 בפברואר 2025.

⁴⁸ בקטע זה במסמך חל עדכון לאחר הגשתו לוועדה, בעקבות הבהרה מהמל"ג. ראו גם: מל"ג, **עקרונות מודל התקצוב של מל"ג/ות"ת לבוגרי החינוך החרדי ולאוכלוסיות המגוון**, מסמך לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, 13 במרץ 2025 (התקבל במ"מ ב-1 באפריל 2025).

⁴⁹ רונן קוטין, ממונה חרדים במועצה להשכלה גבוהה, שיחת טלפון, 9 במרץ 2025.

⁵⁰ זכאים להגיש בקשה למלגה גם הנדסאים וטכנאים מוסמכים הלומדים במוסדות שקיבלו הכרה ממה"ט, אך אינם נחשבים לתלמידי מערכת ההשכלה הגבוהה, ופרק זה לא עוסק בהם.

⁵¹ ראו למשל באתר אוניברסיטת תל אביב: **מלגות ייעודיות לבוגרי ובוגרות החינוך החרדי**, כניסה אחרונה: 6 במרץ 2025.

⁵² ועדת החוץ והביטחון, הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 26) (שילוב תלמידי ישיבות), התשפ"ב - 2022, 23 בפברואר 2025.

⁵³ הלמ"ס, **הפסקת לימודים לאחר שנה בקרב סטודנטים חדשים לתואר ראשון שהחלו ללמוד בתשפ"ב (2021/22)**, 29 באוקטובר 2024.

⁵⁴ מל"ג-ות"ת, **תקציב ות"ת למערכת ההשכלה הגבוהה לשנה"ל תשפ"ה**, אוגוסט 2024.

7. הטבות אישיות לנוסעי תחבורה ציבורית

משרד אחראי	משרד התחבורה והבטיחות בדרכים באמצעות הרשות הארצית לתחבורה ציבורית
עיגון	צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים ומחירי נסיעה ברכבת מקומית), התשפ"ב-2022
מהות ההטבה	הנחות לנוסעים בתחבורה ציבורית
עיקרי התבחינים	פרופילים שונים של נוסעים, ובהם: צעירים, סטודנטים, תושבי הפריפריה בכפוף לאישור תקציב 2025 צפוי פרופיל נוסף לפי רמה חברתית-כלכלית
תדירות ההטבה	כתלות בשימוש של נוסע התחבורה הציבורית ובשייכות לפרופיל: בין נסיעות מזדמנות דרך מנוי חודשי ועד מנוי שנתי/סמסטריאלי לסטודנטים
שווי ההטבה	גובה ההנחות הוא בשיעור של 33% או 50% מעלות המינוי, ולעיתים גם לנסיעה מזדמנת שלא במסגרת מינוי, וכתלות במרחק הנסיעה: מנוי צעיר גובה ההנחה השנתית הינה בין 412 ש"ח עד 2,530 (33% הנחה) מנוי סטודנט ומנוי פריפריה ההנחה השנתית נעה בין 624 ש"ח ועד 3,834 ש"ח (50% הנחה)
אופי ההטבה	אישית-פרט

משרד התחבורה באמצעות הרשות הארצית לתחבורה ציבורית הוא שמופקד על הפעלת ופעילות התחבורה הציבורית הסדירה, ובכלל זה קביעת התעריפים בתחבורה ציבורית. התעריפים מתעדכנים באמצעות צווים.⁵⁵ לאורך השנים נקבעו אוכלוסיות מובחנות שזכאיות להנחה בנסיעות בתחבורה הציבורית, כגון ילדים ונוער, אזרחים ותיקים ועוד. להלן יתוארו שלושה פרופילים קיימים ואחד מתוכנן שנוגעים לאזרחים בוגרים שאינם אזרחים ותיקים.⁵⁶

גובה ההנחות הוא בשיעור של 33% עד 50%. נוסע עשוי להשתייך לכמה פרופילים המזכים בהנחה אולם אין "כפל הנחות": ההנחה המקסימלית (עבור מי שאינם זכאים לנסיעה חינם) היא הגבוהה מבין ההנחות להן זכאי הנוסע. עלות נסיעה בודדת, שמבין ההנחות הנסקרות כלולה רק בהנחה לפרופיל סטודנט, היא בין 6 ש"ח לכ-85 ש"ח, לפי מרחק הנסיעה.⁵⁷ עלות מנוי חודשי כיום היא בין 104 ש"ח ל-639 ש"ח בהתאם לסוג המנוי (להרחבה ראו בטבלה המסכמת מטה).

להלן פירוט פרופילים שרלוונטיים להבנתנו לדיוני הוועדה: שלושה פרופילים קיימים ועוד **פרופיל אחד מתוכנן שצפוי להתווסף בכפוף לאישור תקציב 2025**. היכן שיש הערכות בדבר מספר הזכאים אנו מביאים את הנתונים, אולם יודגש כי אין בידינו מידע של **המממשים בפועל** של ההנחות מקרב הזכאים בכל פרופיל או של **הערך הכספי המדויק** של מימוש ההטבות על ידם (ראו בהמשך). הפרופילים הם:⁵⁸

1. **צעירים מגיל 18 עד 26 (כולל)** – פרופיל חדש של זכאים במסגרת הרפורמה "צדק תחבורתי" משנת 2024.

1.1. **גובה ההנחה:** 33% על מנויים חודשיים.

1.2. **זכאים:** כל אדם מגיל 18 ועד יום לפני יום הולדת 27.

⁵⁵ הרשות הארצית לתחבורה ציבורית, **תעריפי תחבורה ציבורית**, כניסה: 5 במרץ 2025. אגף כלכלה לתחבורה ציבורית ברשות הארצית לתחבורה ציבורית אחראי בין היתר לקביעת תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית והנחות ייעודיות בתחבורה הציבורית ולשינוי צו הפיקוח על התעריפים בהתאם. הרשות הארצית לתחבורה ציבורית, **אגף כלכלה לתחבורה ציבורית**, כניסה: 5 במרץ 2025. [וראו סעיף 7 בתוך: [צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים \(מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים ומחירי נסיעה ברכבת מקומית\), התשפ"ב-2022](#)]

⁵⁶ הפרופילים כיום שמקנים **הנחה** הם: ילדים ונוער בגיל 5 עד 18; צעירים מגיל 18 עד 26 (כולל); סטודנטים; אזרחים ותיקים עד גיל 75; תושבי הפריפריה; נוסעים עם מוגבלות ומקבלי הבטחה הכנסה מביטוח לאומי. **פטר מתשלום** ניתן לפרופילים אלה: ילדים עד גיל 4 (כולל), משרתים בשירות ביטחון ושירות לאומי משך השירות ושנה לאחריו, אזרחים ותיקים מגיל 75 ומעלה, ובעלי תעודת עיוור.

⁵⁷ משרד התחבורה, תעריפים, **חוזי נסיעה ופרופילים**, כניסה: 9 במרץ 2025.

⁵⁸ אלא אם צוין אחרת, המידע מתוך: משרד התחבורה, **צדק תחבורתי**, כניסה: 5 במרץ 2025.

2. סטודנטים.

גובה ההנחה: 33%, 45% או 50%. סטודנטים יכולים לרכוש מנוי סמסטריאלי בהנחה של 45% או מנוי שנתי בהנחה של 50%.⁵⁹ מי שמחזיק במנוי שנתי או סמסטריאלי מקבל הנחה של 50% גם בנסיעות מזדמנות (נסיעה בערך צבור שלא כלולה במנוי), במקום 33% כאמור למי שלא מחזיק במנוי. סטודנטים ללא מנוי תקופתי, זכאים ל-33% הנחה על נסיעה מזדמנות בתחבורה הציבורית.

2.1. זכאים: מי שלומדים במוסדות להשכלה גבוהה. ברשימת המוסדות של משרד התחבורה לשנת 2023-2024 נמנים 377 מוסדות. יצוין כי חלקם מוסדות של המגזר החרדי כגון מכללות טכנולוגיות חרדיות, מוסדות ללימוד אומנות וסמינרים חרדיים. הרשימה לא כוללת ישיבות.⁶⁰ לפי שנתון החברה החרדית של המכון הישראלי לדמוקרטיה, בשנת הלימודים תשפ"ד (2023/24) למדו במוסדות אקדמיים כ-17,400 סטודנטים וסטודנטיות חרדים, רובם הגדול נשים ורק כ-5,400 גברים (31%).⁶¹

3. תושבי הפריפריה.

3.1. גובה ההנחה: 50% הנחה על מנויים חודשיים.

3.2. זכאים: תושבי רשויות מקומיות המוגדרות על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה באשכול פריפריה 1-5 (כולל), ואינן מוגדרות באשכול כלכלי-חברתי 9-10.⁶²

כ-34% מאוכלוסיית ישראל מתגוררת ביישובים באשכול פריפריה 1 עד 5, ובקרב האוכלוסייה החרדית כ-19.5%.⁶³

4. פרופיל חדש שצפוי להתווסף בכפוף לאישור תקציב 2025: תושבי אזורים באשכול חברתי-כלכלי 1 עד 5.⁶⁴

4.1. גובה ההנחה: 50% (ככל הנראה הכוונה להנחה על מנויים חודשיים).⁶⁵

4.2. זכאים: תושבי שכונות ורחובות (אזורים סטטיסטיים) המדורגים ברמה חברתית-כלכלית 1-5.

⁵⁹ המנוי הסמסטריאלי למסטר א' הוא של 4.5 חודשים ולסמסטר ב' הוא של 5 חודשים; המנוי השנתי הוא של 12 חודשים. סעיף 7 (א)(4) (ב) בתוך: צו פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים ומחירי נסיעה ברכבת מקומית), התשפ"ב-2022.

⁶⁰ הרשימה בקובץ אקסל שמפורסם בדף האינטרנט שאליו מפנה האתר הייעודי של רפורמת "צדק תחבורתי": הרשות הארצית לתחבורה ציבורית, מידע לסטודנט, כניסה: 5 במרץ 2025. לא איתרנו רשימת מוסדות לשנת 2025. המוסדות כוללים: מוסדות להשכלה גבוהה בפיקוח המל"ג, מכללות טכנולוגיות לא אקדמיות, סמינרים, מוסדות בתחום האומנויות, הנדסאים י"ג-י"ד תחת משרד החינוך, ומוסדות ללימודי סיעוד.

⁶¹ המכון הישראלי לדמוקרטיה, שנתון החברה החרדית בישראל: 2024, כניסה: 6 במרץ 2025.

⁶² לפי אתר הלמ"ס, ערך המדד מחושב כסכום משוקלל של שני מרכיבים: נגישות פוטנציאלית במשקל של 2/3 וקרבה לגבול מחוז תל אביב במשקל של 1/3. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מדד פריפריאליות של יישובים ושל רשויות מקומיות - 2020, כניסה: 5 במרץ 2025.

⁶³ ב-1,213 יישובים בישראל התגוררו בשנת 2020 כ-9.22 מיליון ישראלים, מהם כ-3.14 מיליון ביישובים שמדורגים באשכול פריפריאליות 1 עד 5; בקרב חרדים בשנת 2021, מתוך כ-1.18 מיליון שהתגוררו ביישובים יהודיים, כ-0.23 מיליון התגוררו ביישובים שמדורגים באשכול פריפריאליות 1 עד 5. עיבוד לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לוח 2. יישובים בסדר עולה של מדד הפריפריאליות 2020: ערך מדד, דירוג ואשכול, ערך ודירוג לפי כל אחד ממרכיבי המדד, אוחזר: 13 במרץ 2025; חרדים ביישובים יהודיים, סוף 2022, אוחזר: 13 במרץ 2025.

⁶⁴ המידע לגבי פרופיל זה מתוך הודעה לתקשורת: הרשות הארצית לתחבורה ציבורית, במסגרת תקציב 2025: הפעימה השנייה של מהפכת "צדק תחבורתי" שיזמה השרה רגב יוצאת בקרב לדרך, תאריך עדכון: 28 בנובמבר 2024, כניסה: 6 במרץ 2025. בנוסף לפרופיל חברתי כלכלי, מתוכננת הרחבה של מעגל הזכאים לנסיעות חינם בתחבורה הציבורית לאזרחים וותיקים מגיל 67 ומעלה (לעומת גיל 75 ומעלה כיום).

⁶⁵ בהודעה לתקשורת (שם) לא צוין אם ההנחה היא לנסיעה בודדת או למנוי. אולם ככל שמתכוננת ההנחה מקבילה לזו של תושבי הפריפריה (סעיף 3 לעיל), נראה שהכוונה למנויים ולא לנסיעות בודדות. בקשתנו הדחופה להבהרות בעניין זה ממשרד התחבורה מיום 11 במרץ 2025 לא נענתה נכון למועד סגירת המסמך.

יודגש כי ההנחה ניתנת לפי שכונות ורחובות ולא לפי יישוב (ככל שיש מספר אזורים סטטיסטיים באותו יישוב): כך לדוגמה, תושבי שכונת כפר שלם בתל אביב (אשכול חברתי-כלכלי 1) יזכו להנחה של 50% בתחבורה הציבורית, למרות שהעיר תל אביב מדורגת ברמה 8. מעיבוד שביצע מרכז המחקר והמידע של הכנסת לנתוני המדד החברתי-כלכלי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כ-52% מאוכלוסיית ישראל מתגוררת באזורים שמדורגים 1 עד 5 באשכול החברתי-כלכלי;⁶⁶ ובקרב האוכלוסייה החרדית שיעור גבוה בהרבה – כ-95.1%⁶⁷.

להלן סיכום שיעור ההנחה בפרופילים שנסקרו, והמחירים שאליהם ההנחות מתייחסות:⁶⁸

לוח 3: עלויות נסיעה בודדת ומיני חודשי על פי פרופיל זכאות

מינויים חודשיים			נסיעה בודדת	פרופיל זכאות
"חופשי חודשי" - אוטובוסים ורכבת	"חופשי ארצי" - אוטובוסים בלבד ⁷⁰	"חופשי אזור 1" ⁶⁹		
267 ש"ח עד 639 ש"ח	236 ש"ח	104 ש"ח	6 ש"ח עד 84.96 ש"ח	מחיר מלא, בתלות במרחק הנסיעה ו/או אמצעי התחבורה
		33%	-	צעירים
		-	33%	סטודנטים ללא מינוי סמסטריאלי/שנתי
		45% למינוי סמסטריאלי (4.5 או 5 חודשים) 50% למינוי שנתי (12 חודשים)	50%	סטודנטים עם מינוי סמסטריאלי/שנתי
		50%	-	תושבי פריפריה
		50%	-	תושבי אזורים באשכול חברתי-כלכלי 1 עד 5 (בכפוף לאישור תקציב 2025)

כפי שרואים בטבלה, קיימים מינויים חודשיים שונים שעלותם בין 104 ל-639 ש"ח בשנה, בתלות במרחק הנסיעה ו/או באמצעי התחבורה. בהתאם לכך, בחיסכון ברכישת מינוי בפרופיל צעיר הוא בין 33 ש"ח ל-211 ש"ח בחודש (412 ש"ח עד 2,530 ש"ח בשנה). במנויים שבהם הנחה של 50% החיסכון ברכישת המינוי הוא בטווח של 52 ש"ח ל-320 ש"ח בחודש (624 ש"ח עד 3,834 ש"ח בשנה). ההנחות לסטודנט על נסיעות מזדמנות (שלא במסגרת מינוי) תלוי ברמת ההנחה של הסטודנט ובמאפייני הנסיעה שלו.

⁶⁶ עיריות ורשויות מקומיות גדולות שבהן יש חלוקה פנימית לאזורים סטטיסטיים, וכן רשויות מקומיות קטנות ויישובים ללא חלוקה.

⁶⁷ בעיריות, במועצות מקומיות וביישובים במועצות אזוריות התגוררו בשנת 2021 כ-9.34 מיליון ישראלים, מהם כ-4.9 מיליון באזורים סטטיסטיים שמדורגים באשכול חברתי-כלכלי 1 עד 5; ובקרב חרדים, הנתונים לשנת 2021 הם כ-1.18 מיליון וכ-1.12 מיליון בהתאמה (כלומר, כ-58,000 חרדים בלבד **שאינם** באזורים המדורגים 1 עד 5). עיבוד לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, [לוח א.2. רשויות מקומיות, לפי סדר אלף-ביתי: ערך מדד חברתי-כלכלי 2021, דירוג ואשכול, והמשתנים המשמשים לחישוב המדד](#), אחזור: 18 במרץ 2025; [לוח ב. יישובים בתוך מועצות אזוריות, לפי סדר אלף-ביתי של שמות המועצות האזוריות, ובתוך כל מועצה אזורית - לפי סדר עולה של המדד החברתי-כלכלי 2021](#), אחזור: 13 במרץ 2025; [לוח ג. אזורים סטטיסטיים בתוך עיריות ומועצות מקומיות, לפי סדר אלף-ביתי של שמות היישובים, ובתוך כל יישוב - לפי סדר עולה של המדד החברתי-כלכלי 2021: ערך המדד, דירוג ואשכול, ושינויים לעומת 2019](#), אחזור: 13 במרץ 2025; [חרדים ביישובים יהודיים, לפי מחוז ואזור סטטיסטי, סוף 2021](#), אחזור: 13 במרץ 2025.

⁶⁸ מתוך: משרד התחבורה, [תעריפים, חוזי נסיעה ופרופילים](#), כניסה: 11 במרץ 2025.

⁶⁹ כרטיס מוזל עבור מי שגרים/ות באזורים נבחרים, בנגב ובגליל, ולא בשלושת המטרופולינים הגדולים יכולים לרכוש כרטיס מוזל: "חופשי המאפשר נסיעה ללא הגבלה עד 40 ק"מ בתוך האזור. להרחבה ולמפת האזורים ראו שם.

⁷⁰ עד 225 ק"מ.

יודגש כי החיסכון **בפועל** מעצם רכישת מינוי בהנחה תלוי במאפייני הנסיעה של כל נוסע ונוסע.⁷¹ **בשלב זה אין בידינו מידע שמאפשר לדעת או להעריך במונחים כספיים את היקף החיסכון בפועל לנוסעים.**⁷²

אשר למספר הזכאים להנחות, על פי תחזיות משרד התחבורה שפורסמו לקראת כניסתה לתוקף של **השלב הראשון** של רפורמת "צדק תחבורתי" ב-25 במרץ 2024, כ-2.8 מיליון ישראלים ייהנו מן ההנחות של הרפורמה.⁷³ עם כניסת השלב השני לתוקף ברבעון הראשון של שנת 2025 בכפוף לאישור תקציב 2025, צופה המשרד שיותר מ-75% מאזרחי ישראל יהיו זכאים להנחה בתחבורה הציבורית.⁷⁴

קיים קושי לאמוד את מספר הזכאים בכל אחת מן ההנחות. הכלל כאמור הוא שאין כפל הנחות אלא ההנחה המקסימלית היא הגבוהה מבין ההנחות להן זכאי הנוסע. לכן חישוב ריאלי של מספר הזכאים להנחה מסוימת מצריך לנכות את כל אותם הזכאים, שממילא משתייכים לפרופיל אחר שבו הנחה גבוהה יותר. כך ב"פרופיל צעירים" אשר התווסף במרץ 2024 במסגרת השלב הראשון של הרפורמה "צדק תחבורתי", ההנחה היא בשיעור 33%, כלומר פחות מ-50% הנחה הניתנים ביתר הפרופילים. כדי לחשב את מספר הזכאים יש להפחית מכלל בני ה-18 עד 26 (כולל) את מי שיש להם הסדר חלופי טוב יותר. אלה כוללים את מי שממילא נוסעים חינם בשל שירותם במערכת הביטחון ובשירות לאומי, עד שנה לאחר השחרור; כך, למשל, גברים שמשרתים בשירות סדיר מלא עשויים ליהנות מן ההטבה לצעירים משך לא יותר מ-5 שנים (ופחות מכך אם שירתו בקבע), לעומת תשע שנים מלאות למי שאינם משרתים. כמו כן, בתוך הצעירים כוללים גם סטודנטים, שממילא זכאים להנחה גבוהה יותר בפרופיל סטודנט. אם כן, מי שעשויים ליהנות מן ההטבה לכל אורכה הם צעירים שאינם משרתים, אינם סטודנטים, ואינם זכאים להנחה על מגורים בפריפריה (ובקרוב: אינם גרים באזור המשויך לאשכול חברתי-כלכלי 1 עד 5).

אף בהינתן מספר הזכאים בכל פרופיל, **אין בידינו מידע על הפער שבין מספר הזכאים להנחה לבין מספר המממשים את ההנחה בפועל.** מטבע הדברים חלק מן הזכאים לא משתמשים בתחבורה ציבורית כלל, או שלא משתמשים בה בהיקף שמצדיק רכישת מינוי למימוש ההנחה. צפוי ששיעור המממשים את ההנחה מתוך כלל הזכאים שונה בין קבוצות באוכלוסייה (למשל בתלות בזמינות התחבורה הציבורית עבור הנוסע, בשיעור הבעלות על רכב פרטי וכדומה) – אולם בשלב זה אין בידינו נתונים על כך.

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

⁷¹ יצוין כי לפי אתר משרד התחבורה ([צדק תחבורתי](#), כניסה: 5 במרץ 2025), "יישומי התשלום מחשבים בדיעבד את התעריפים בתחבורה הציבורית, בהתאם לשימוש בפועל ובשקלול של ההנחות המזכות של הפרופיל. במידה והתשלום על הנסיעות בפועל עובר את עלות המנוי החודשי המוזל – החיוב החודשי יהיה בסך המנוי המוזל." חישוב בדיעבד לא קיים ברב-קו, ולכן נוסע ששילם באופן זה ונסע פחות משתכנן עלול אף להפסיד מרכישת המינוי.

⁷² בקשתנו הדחופה לנתונים ממשרד התחבורה מיום 11 במרץ 2025 לא נענתה נכון למועד סגירת המסמך.

⁷³ הרשות הארצית לתחבורה ציבורית, **רפורמת "צדק תחבורתי" של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יוצאת לדרך: חיסכון שנתי של עד אלפי שקלים למשפחה הישראלית – בשימוש בשירותי התחבורה הציבורית**, כניסה: 5 במרץ 2025.

⁷⁴ הרשות הארצית לתחבורה ציבורית, **במסגרת תקציב 2025: הפעימה השנייה של מהפכת "צדק תחבורתי" שיזמה השרה רגב יוצאת בקרוב לדרך**, תאריך עדכון: 28 בנובמבר 2024, כניסה: 6 במרץ 2025.

8. מענק עבודה

רשות המיסים	משרד אחראי
חוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), תשס"ח-2007.	עיון
מענק כספי המשולם לבעלי שכר בטווח מסוים	מהות ההטבה
עמידה בכללים השונים לרבות טווחי שכר ומצב משפחתי	עיקרי התבחינים
תשלום שנתי	תדירות ההטבה
בין 380 ל-840 ש"ח בגין כל חודש	שווי ההטבה
אישית-משפחתית	אופי ההטבה

מענק עבודה הוא תוספת הכנסה המשולמת ע"י רשות המסים לזכאים העומדים בתבחינים הקבועים בחוק, וניתן להגיש בקשה עד לתום שנתיים מהשנה בגינה משולם המענק. מטרתו של המענק לשפר את מצבם הכלכלי של העובדים ברמות השכר הנמוכות יחסית, לצמצם פערים כלכליים-חברתיים ולהוות תמריץ להשתלבות בשוק העבודה.⁷⁵ תנאי הזכאות וההוראות השונות הנוגעות למענק קבועים בחוק להגדלת שיעור ההשתתפות בכוח העבודה ולצמצום פערים חברתיים (מענק עבודה), תשס"ח-2007.

תנאים וכללים לקבלת מענק עבודה:

1. גיל ומספר ילדים - המענק ניתן לעובדים מעל גיל 21 שיש להם ילדים עד גיל 19, ולעובדים מעל גיל 55 בלי ילדים.⁷⁶
2. טווח ההכנסה החודשית הממוצעת המזכה במענק עבודה - משתנה לפי מצבו המשפחתי של הזכאי ומספר הילדים שיש לו (להורים יחידים יש טווחי הכנסה שונים מהמפורט כאן):
 - גיל 21 ומעלה עם ילד אחד או שניים או גיל 55 ומעלה (גם בלי ילדים): 7,220-2,390 ש"ח.
 - גיל 21 ומעלה עם שלושה ילדים או יותר: 7,910-2,390 ש"ח.
3. בעלות על מקרקעין - מלבד דירה יחידה למגורים אין זכות במקרקעין (בישראל ו/או מחוץ לה) העולה על 50% ביחד או לחוד של הזכאי או של בן/בת זוג או של ילדים התלויים כלכלית בזכאי.

8.1 סכום המענק

סכום מושפע מגובה ההכנסות של הזכאי מעבודה/עסק/משלח יד, הכנסות נוספות של הזכאי, הכנסות של בן הזוג מעבודה/עסק/משלח יד/הכנסות נוספות, מספר ילדים, גיל ומצב משפחתי. סכום המענק בנוי בצורת טרפז, כך שברמות השכר הנמוכות סכום המענק עולה עם העלייה ברמת ההכנסה עד לסכום המרבי, נשאר בגובה הסכום המרבי בטווח הכנסה מסוים, ויורד בהדרגה בטווח ההכנסות הגבוהות יחסית עד איפוסו. מענק מוגדל בשיעור של 150% ניתן לעובדות ולעובדים שהם הורים לילד אחד או יותר ולעובדים שהם הורה יחיד.⁷⁷

המענק המירבי ניתן למי שהכנסתו החודשית היא בין 4,180-5,570 ש"ח. מי שהכנסתו נמוכה מ-4,180 ש"ח: ככל שהכנסתו גבוהה יותר - המענק שיקבל יהיה גבוה יותר. מי שהכנסתו גבוהה מ-5,570 ש"ח: ככל שהכנסתו גבוהה יותר, המענק יהיה נמוך יותר עד איפוסו.

⁷⁵ רשות המסים בישראל, [מענק עבודה](#), כניסה: 5 בדצמבר 2024

⁷⁶ בעקבות ההחלטה על העלאת גיל הפרישה לנשים נקבעו תנאים מקלים למענק עבודה לנשים שבשנת 2023 מלאו להן 60-63 שנים.

⁷⁷ הורה יחיד לילד אחד או יותר הנמצאים אצלו ושכלכלתם עליו, והוא חי בנפרד מההורה השני ואין לו בת זוג לרבות ידועה בציבור. רשות מסים בישראל, [הסבר על קבלת מענק עבודה לשנת 2023](#), כניסה: 5 בדצמבר 2024.

הורים לילד אחד או שניים או אנשים בגילי 55 ומעלה: המענק המירבי הוא 380 ש"ח או 570 ש"ח לזכאים למענק מוגדל. הורים לשלושה ילדים או יותר: המענק המירבי הוא 560 ש"ח מענק או 840 ש"ח לזכאים למענק מוגדל.

מענק עבודה נוסף להורה לילד פעוט (עד גיל 3): שנת הזכאות 2024 היא השנה הראשונה בה ניתן מענק נוסף להורה לילד פעוט (כלומר התשלום החל ב-2025). המענק ניתן בנוסף למענק העבודה הרגיל (לזכאים למענק עבודה רגיל), אך יכול להינתן גם למי שלא זכאי למענק רגיל, לפי טווחי ההכנסה המזכים במענק הנוסף. סכום המענק הנוסף המירבי הוא 490 ש"ח בחודש. טווח ההכנסה החודשית הממוצעת להורה עובד שיש לו ילד אחד או שניים (ש אחד מהם פעוט): 2,400–8,582. טווח ההכנסה החודשית הממוצעת להורה עובד שלו שלושה ילדים או יותר (ש אחד מהם פעוט): 2,400–9,243.⁷⁸

8.2 נתונים על שיעור המיצוי של מענק עבודה

שיעור המיצוי הוא השיעור של מגישי התביעה לקבלת המענק מכלל הזכאים הפוטנציאליים בהתאם לרמת ההכנסה והמאפיינים האישיים. להלן שני לוחות המפרטים את שיעורי המיצוי בחלוקה ליושבים חרדים ויושבים שאינם חרדים ובחלוקה ליושבים ערבים ושאינם ערבים, ולגברים ונשים.⁷⁹ ביושבים חרדים נכללו היושבים בהם מעל 90% הם חרדים לפי הגדרות הלמ"ס. נציין כי ישנם חרדים רבים המתגוררים ביושבים שאינם מוגדרים כחרדים, ובהם ירושלים, ולכן נתונים אלו לא מלמדים בהכרח על שיעור המיצוי של מענק עבודה בקרב כל האוכלוסייה החרדית, ועל מספרם של החרדים הזכאים. ביושבים לא יהודיים נכללו יושבים שמוגדרים בלמ"ס יושבים לא יהודיים ובהם מעל 10,000 תושבים.

לוח 4: שיעורי מיצוי של מענק עבודה בעבור יושבים חרדים ושאינם חרדים ובחלוקה למגדר

האם ישוב חרדי מהרשימה	מגדר	סה"כ זכאים	מתוכם: זכאים שמימשו את זכאותם	% מימוש
יושבים שאינם חרדים	גברים	144,822	89,351	61.7%
	נשים	262,176	202,271	77.2%
	סה"כ	406,998	291,622	71.7%
יושבים חרדים	גברים	9,859	8,331	84.5%
	נשים	17,696	16,264	91.9%
	סה"כ	27,555	24,595	89.3%

לוח 5: שיעורי מיצוי של מענק עבודה בעבור יושבים יהודיים ושאינם יהודיים ובחלוקה למגדר

האם ישוב חרדי מהרשימה	מגדר	סה"כ זכאים	מתוכם: זכאים שמימשו את זכאותם	% מימוש
יושבים יהודיים	גברים	126,298	80,277	63.6%
	נשים	245,665	191,586	78.0%
	סה"כ	371,963	271,863	73.1%
יושבים שאינם יהודיים	גברים	28,383	17,405	61.3%
	נשים	34,207	26,949	78.8%
	סה"כ	62,590	44,354	70.9%

לחזרה לטבלה המסכמת

⁷⁸ להורים יחידים נקבע טווח הכנסה שונה מהמצוין לעיל.

⁷⁹ נטליה מירוניצ'ב, מנהלת תחום בכירה (מחקר וסטטיסטיקה), רשות המסים בישראל, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דואר, 11 במרץ 2025.

9. סיוע בדיוור

בפרק זה נסקרות חמש תוכניות שעיקרן צעדי סיוע בדיוור: תוכניות דירה בהנחה; שכירות ארוכת טווח בשכר דירה מופחת; סיוע בשכר דירה; דיוור ציבורי; משכנתה לזכאים. חלק גדול מההטבות בתחום הדיוור מותנות בכך שהזכאי יהיה **חסר דירה** ובעל **הכנסות נמוכות**. בחברה החרדית שיעור גבוה של בעלי דירה אבל גם שיעור גבוה של משקי בית עם הכנסה נמוכה. כ-75% ממשקי הבית החרדים הם בעלי דירה לעומת כ-70% בכלל האוכלוסייה.

פרק זה מבוסס על פרסום מרכז המחקר והמידע של הכנסת שנכתב לקראת דיון ועדת החוץ והביטחון: לירן קוסמן, [כלי סיוע של המדינה בתחומי ארנונה ודיוור והיקפם בקרב החברה החרדית](#), 9 במרץ 2025.

9.1 תוכניות דירה בהנחה⁸⁰

משרד אחראי	משרד הבינוי והשיכון ורשות מקרקעי ישראל
עיגון	החלטות מועצת רשות מקרקעי ישראל ⁸¹
מהות ההטבה	מענקים והנחות ברכישת דירה
עיקרי התבחינים	מצב משפחתי וחסרי דירה
תדירות ההטבה	חד פעמי
שווי ההטבה	עד 650,000 ש"ח
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

תוכניות דירה בהנחה הוא שם כולל לתוכניות כגון מחיר למשתכן, מחיר מופחת ומחיר מטר. התוכנית הנוכחית שבמסגרתה משווקות קרקעות כיום היא תוכנית מחיר מטר. ההטבות העיקריות לרוכשי דירות בתוכנית מחיר מטר הן **מענק והנחה במחיר הדירה**. גובה המענק הוא 50,000 ש"ח וגובה ההנחה הוא 25% ממחיר השומה ועד לתקרה שמשנתנה בהתאם לרמת מחירי הדיוור ביישוב ויכולה להגיע עד 600,000 ש"ח.⁸²

הזכאות מותנית במצב המשפחתי מתוך הרשימה ועמידה בהגדרה של חסר דירה או משפר דיוור. בנוסף יש עדיפות לנכים רתוקים, חיילי מילואים פעילים ולבני מקום.

מצב משפחתי:

- זוגות נשואים או ידועים בציבור שמקיימים משק בית משותף, כולל אזרחים ישראלים שבני זוגם תושבים זרים;
- יחידים (רווקים, גרושים ואלמנים) מעל גיל 35;
- הורה עם ילד אחד לפחות שהוא רווק וטרם מלאו לו 21 שנים;
- הורים גרושים מתחת לגיל 35, שילדיהם אינם בחזקתם;
- זוגות העומדים להינשא: הזכאות מותנית בכך שהזוג עומד להתחתן עד 3 חודשים מיום הגשת בקשת הזכאות.

חסר דירה:

- כאלה שאין ולא היו בבעלותם דירה או חלק בדירה (יותר משליש דירה, במצטבר) ב-3 השנים האחרונות;
- כאלה שלא שכרו דירה שחל עליה חוק הגנת הדייר (דמי מפתח) ב-3 השנים האחרונות;
- כאלה שאינם בני רשות ליחידת דיוור שנחלה במשק חקלאי ביישוב קהילתי;

⁸⁰ אתר משרד השיכון, [מי זכאי בתוכניות "דירה בהנחה"?](#), כניסה: 3 במרץ 2025.

⁸¹ רשות מקרקעי ישראל, [החלטות מועצת רשות מקרקעי ישראל](#), סעיף 4.7: מכרז לדיוור במחיר מטר, עודכן: 16 ביוני 2024.

⁸² משרד האוצר, אגף החשב הכללי, [הדוחות הכספיים של ממשלת ישראל לשנת 2023](#), 30 ביוני 2024, עמ' 393.

- כאלה שאין להם זכויות בדירה בשלבי בנייה;
- כאלה שאין להם זכויות בחלק שעולה על שלישי, במצטבר, בקרקע המיועדת למגורים או בחלק בקרקע המעניק זכויות לבנייה של יותר משליש ביחידת דיור;
- כאלה שאין להם זכויות בדירה באמצעות קבוצת רכישה או קבוצת רוכשים.

משפר דיור

כאלה שבעלותם יותר משליש בדירת מגורים יחידה, או שהיה בבעלותם יותר משליש בדירת מגורים יחידה, ב-3 השנים שקדמו לרכישת הדירה בתוכנית.

בני זוג ייחשבו משפרי דיור, גם אם בבעלות רק אחד מהם דירת מגורים יחידה או יותר משליש בדירת מגורים יחידה ב-3 השנים שקדמו לרכישת הדירה בתוכנית. משפר דיור נדרש למכור את הנכס שבעלותו לא יאוחר מ-12 חודשים לאחר אכלוס הדירה שרכש במסגרת תוכניות דירה בהנחה, ולא יוכל לרכוש דירה נוספת בטרם מכירת הדירה.

לא זכאים: חברי קיבוץ, מי שהיו בבעלותו שתי דירות במקביל למשך שנה ב-3 שנים האחרונות, חבר בקבוצת רכישה, מי שכבר זכה בעבר בתוכניות דירה בהנחה.

9.2 שכירות ארוכת טווח בשכר דירה מופחת

משרד אחראי	משרד הבינוי והשיכון, רמ"י וחברת דירה להשכיר
עיגון	החלטות מועצת רשות מקרקעי ישראל ⁸³ והתוספת השישית לחוק התכנון והבנייה ⁸⁴
מהות ההטבה	דירה בשכירות מופחתת
עיקרי התבחינים	מצב משפחתי וחסרי דירה
תדירות ההטבה	חודשי
שווי ההטבה	20% ממחיר השכירות, במוצע כאלף ש"ח בחודש
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

חברת דירה להשכיר מקדמת הקמה של מתחמי מגורים בשכירות ארוכת טווח. חלק מהדירות במתחמים הן דירות בשכר דירה מופחת, הנמוך בכ-20% ממחיר השוק. תנאי הזכאות לשכירות מופחתת זהים לתנאי הזכאות של תוכניות דירה בהנחה.⁸⁵ חברת דירה להשכיר מקדמת דיור להשכרה בעיקר על קרקעות מדינה. חוק התכנון והבנייה מאפשר לוועדות התכנון לקבוע מתחמים לדיור להשכרה במחיר מופחת גם בקרקעות פרטיות. תנאי הזכאות במתחמים אלה דומים לתנאי הזכאות במתחמים של חברת דירה להשכיר. לאחרונה הוגשו לאישור הכנסת תקנות שקובעות **מבחי הכנסה** לשכירות במחיר מופחת בקרקע פרטית, אך נכון להיום הן טרם אושרו.⁸⁶

⁸³ רשות מקרקעי ישראל, [החלטות מועצת רשות מקרקעי ישראל](#), סעיף 4.7: מכרז לדיור במחיר מטר, עודכן: 16 ביוני 2024.

⁸⁴ התוספת השישית [לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965](#).

⁸⁵ אתר חברת דירת להשכיר, [לכסיקון רנטן](#), כניסה: 3 במרץ 2025.

⁸⁶ ועדת הפנים והגנת הסביבה, [הצעת תקנות התכנון והבנייה \(תנאי נוסף לזכאות לשכירת יחידת דיור במחיר מופחת\)](#), התשפ"ד-2024, 4 במרץ 2025.

9.3 סיוע בשכר דירה

משרד אחראי	משרד הבינוי והשיכון
עיגון	נהלי משרד השיכון
מהות ההטבה	סיוע כספי למימון שכר דירה בשוק החופשי
עיקרי התבחינים	חסרי דירה, מיצוי כושר השתכרות, הכנסה נמוכה ויישוב המגורים
תדירות ההטבה	חודשי
שווי ההטבה	עד 340 עד 1,470 בחודש ⁸⁷
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

יש כמה קבוצות זכאים לסיוע בשכר דירה כגון עולים חדשים, משפחות חד הוריות ואסירים משוחררים, וכן תבחין כללי יותר כמו מצב כלכלי. על כל הזכאים להיות חסרי דירה.⁸⁸ הזכאות הרלוונטית ביותר לאברכים היא זכאות לפי **מבחן הכנסה**:⁸⁹ מי שממצה כושר השתכרות והכנסתו מעבודה אינה עולה על גובה ההכנסה המזכה. מי שזכאי לדיור ציבורי אך טרם נמצאה לו דירה מתאימה, זכאי לסיוע מוגדל בשכר דירה. בשנת 2022 שילם משרד השיכון כ-2.3 מיליארד ש"ח בסיוע בשכר דירה, מתוך זה חלקה של החברה החרדית מוערך בכ-8% והסכום ששולם לה מוערך בכ-200 מיליון ש"ח.⁹⁰

מיצוי כושר השתכרות מוגדר באחד מן האופנים הבאים:⁹¹

- משפחה תיחשב ממצה כושר השתכרות אם לפחות אחד מבני הזוג עובד משרה מלאה (100%) או מקבל קצבת אבטלה בשיעור של משרה מלאה. היקף המשרה ייקבע על פי אישור המעסיק;
- אם היקף המשרה אינו מצוין באחוזים אלא בשעות, ייחשב עובד במשרה מלאה מי שעובד 144 שעות או יותר בממוצע בחודש ובתנאי שהשכר החודשי בממוצע ל-6 חודשים לא יפחת מ-75% משכר המינימום. שכר המינימום עומד נכון ל-1 באפריל 2024 על 5,880 ש"ח;
- עובדי הוראה וגננות (כולל סייעות לגננות) צריכים להשתכר לפחות שכר מינימום (לא יידרשו למספר שעות עבודה או היקף משרה מינימליים);
- משפחה שבראשה הורה עצמאי (משפחה חד-הורית) תיחשב ממצה כושר השתכרות גם אם ההורה העצמאי עובד במשרה חלקית או אם הכנסתו היא מתשלום דמי מזונות בן הזוג לשעבר בלבד;
- עצמאי: על מבקש הסיוע להמציא אישור רשמי מרואה החשבון דרכו מנוהל העסק, המפרט את ההכנסות עבור 6 חודשים הסמוכים למועד הגשת הבקשה וכן תדפיסי עובר ושב עבור 4 חודשים הסמוכים למועד הגשת הבקשה;
- עוסק פטור: על מבקש הסיוע להמציא אישור מרואה חשבון או יועץ מס דרכו מנוהל העסק המפרט את ההכנסות עבור 6 חודשים הסמוכים למועד הגשת הבקשה וכן תדפיסי עובר ושב עבור 4 חודשים הסמוכים למועד הבקשה;
- מי יש לו מקור הכנסה נוסף מלבד קצבת קיום של המוסד לביטוח לאומי, כגון קצבת נכות בדרגת אי-כושר בשיעור של עד 75% (שאותה הוא מקבל כיחיד ולא כמשפחה) או קצבת זקנה ללא השלמת הכנסה;
- אחד מבני הזוג מתקיים מקצבת אי-כושר בשיעור של 60%-74% והכנסתו מעבודה של אחד מבני הזוג אינה פוחתת ממחצית שכר המינימום.

⁸⁷ אתר משרד הבינוי והשיכון, [סכומי הסיוע בשכר דירה](#), עודכן: 6 בפברואר 2025.

⁸⁸ אתר משרד הבינוי והשיכון, [הגדרת המונח "חסרי דירה"](#), עודכן: 9 בפברואר 2025.

⁸⁹ אתר משרד הבינוי והשיכון, [מבחן הכנסות; אופן חישוב ההכנסות לקבלת סיוע בדיור – רכיבי שכר](#), כניסה: 9 במרץ 2025.

⁹⁰ משרד האוצר, אגף החשב הכללי, [הדוחות הכספיים של ממשלת ישראל לשנת 2023](#), 30 ביוני 2024, עמ' 401; הלמ"ס, סקר הוצאות משק הבית לשנת 2022 – קובץ לשימוש הציבור (PUF), עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

⁹¹ אתר משרד הבינוי והשיכון, [הגדרת המונח מיצוי כושר השתכרות](#), עודכן: 1 באפריל 2024.

9.4 דיוור ציבורי

משרד אחראי	משרד הבינוי והשיכון
עיון	חוק ותקנות זכויות הדייר בדיוור הציבורי, התשנ"ח-1998, נהלי משרד השיכון
מהות ההטבה	זכאות לדיוור ציבורי בשכר דירה נמוך
עיקרי התבחינים	משפחה עם 3 ילדים ומעלה והכנסה נמוכה
תדירות ההטבה	חודשי
שווי ההטבה	מאות ש"ח עד אלפי ש"ח, מדי חודש
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

דיוור ציבורי הן דירות בבעלות המדינה או גופים ציבוריים המושכרות לזכאים בשכר דירה נמוך ממחירי השוק החופשי. שכר הדירה נע בין 100-4,500 ש"ח לחודש ונקבע לפי מיקום הדירה, מאפייני הדירה (מספר חדרים, קומה וכו'), גודל המשפחה וההכנסה שלה.⁹² אומדן לשווי ההטבה הוא מורכב כי נדרש להשוות את שכר הדירה שכל זכאי משלם לשכירות של דירות דומות בשוק החופשי. לפי עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת לסקרי הלמ"ס מוערך שחלקם של משקי בית חרדים בדיוור הציבורי נמוך מחלקם באוכלוסייה בכ-50%.⁹³ ייתכן שזה נובע גם מאי התאמה בין מיקום הדירות לבין מיקום הקהילות החרדיות. ב-2023 היו כ-45,000 דירות מאוכלסות בדיוור הציבורי,⁹⁴ מתוכן מוערך כי פחות מ-2,000 אוכלסו על ידי זכאים מהחברה החרדית.

הזכאות ניתנת לחסרי דירה⁹⁵ שהם גם נכים או משפחות עם לפחות שלושה ילדים שמתקיים בהם אחד מאלה:⁹⁶

- במשך 24 חודשים רצופים הקודמים למועד הגשת הבקשה **התקיימו מקצבת הבטחת הכנסה** מהמוסד לביטוח לאומי.
- במשך 12 חודשים רצופים הקודמים למועד הגשת הבקשה התקיימו מהכנסה מעבודה או מכל הכנסה אחרת כגון: פנסיה, גמלת נכות מעבודה, דמי מזונות, קצבת שאירים, גמלת נכות אי-כושר השתכרות של עד 74% וכדומה), ובנוסף מתקיימת מהשלמת הכנסה כמשפחה במשך 12 החודשים שקדמו למועד הגשת הבקשה ברציפות, ובתנאי שסך הכנסות המשפחה לא עולה על ההכנסה המזכה לדיוור ציבורי. **סף ההכנסה המזכה לקבלת דירה בדיוור הציבורי מתעדכן מעת לעת, ועומד נכון למרץ 2025 על סך 9,605 ש"ח.**
- משפחה שבראשה עומד הורה עצמאי שהתקיימה ברצף מהבטחת הכנסה, אחר כך מזונות ואחר כך שוב הבטחת הכנסה במשך 24 חודשים שקדמו למועד הגשת הבקשה (12 חודשים אם מדובר בהשלמת הכנסה).
- **אם עצמאית ל-3 ילדים ויותר**, שהיא נשואה החיה בנפרד מבן זוגה תקופה של שנתיים לפחות, פתחה בהליך על פי דין להשתחרר מקשר נישואין ופעלה במסגרת הליך זה במשך השנתיים האחרונות לפחות; או אישה עגונה (כהגדרתה על ידי משרד הבינוי והשיכון) אשר מתקיימת **מדמי מזונות של המוסד לביטוח לאומי** שנתיים ברציפות קודם למועד הגשת הבקשה ובזמן הבחינה במשרד.

⁹² אתר משרד הבינוי והשיכון, [חישוב שכר הדירה בדיוור הציבורי](#), עודכן: 25 בפברואר 2024; משרד הבינוי והשיכון, [נוהל שכר דירה מדורג בדיוור הציבורי](#), 29 בדצמבר 2011.

⁹³ הלמ"ס, [סקר כוח אדם 2022](#), קובץ לשימוש הציבור (PUF), עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

⁹⁴ משרד הבינוי והשיכון, [דו"ח הדיוור הציבורי לשנת 2023](#), 14 בינואר 2025, עמ' 37; הלמ"ס, [סקר כוח אדם 2022](#), קובץ לשימוש הציבור (PUF), עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

⁹⁵ אתר משרד הבינוי והשיכון, [הגדרת המונח "חסרי דירה"](#), עודכן: 9 בפברואר 2025.

⁹⁶ אתר משרד הבינוי והשיכון, [המדריך לקבלת סיוע בדיוור הציבורי](#), עודכן: 4 בפברואר 2025.

- אם עצמאית ל-3 ילדים ויותר, המתקיימת ממזונות ביטוח לאומי שנתיים ברציפות קודם למועד הגשת הבקשה, ועברה לגמלת הבטחת הכנסה ומינהל סיוע בדיוור בדק וקבע כי הייתה פטורה מהתייצבות בשירות התעסוקה בשנה שקדמה להגשת הבקשה לו הייתה עוברת לגמלת הבטחת הכנסה, בשל השתייכותה לאחת הקבוצות הזכאיות לפטור.

9.5 משכנתה לזכאים⁹⁷

משרד אחראי	משרד הבינוי והשיכון
עיגון	חוק הלוואות לדיוור, התשנ"ב-1992, נהלי משרד השיכון
מהות ההטבה	משכנתאות בתנאים עדיפים
עיקרי התבחינים	בשיטת הניקוד: חסרי דירה, גיל, מצב משפחתי ותבחינים נוספים
תדירות ההטבה	חד-פעמי
שווי ההטבה	עשרות אלפי ש"ח
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

משרד השיכון מעניק משכנתאות לזכאים, המכונות גם משכנתאות מוכונות, בתנאים עדיפים על תנאי השוק, למשל ריבית נמוכה יותר. יש קבוצות זכאות כגון עולים חדשים, יישובי קו העימות ומשפחות חד הוריות. קבוצת הזכאות הרלוונטית ביותר לאברכים היא זכאות לפי שיטת הניקוד. לפי שיטה זו הזכאות נקבעת לפי מגוון תבחינים שכל אחד מהם שווה מספר נקודות. סך הנקודות שמגיש הבקשה צבר קובעות האם הוא זכאי ואת סכום המשכנתה לה יהיה זכאי. התבחינים בשיטת הניקוד כוללים: גיל, מצב משפחתי, מספר ילדים, מספר שנות נישואים, מספר אחים ואחיות, מגורים באזור עדיפות לאומית ומספר שנות שירות צבאי או אזרחי.

גובה המשכנתה לפי שיטת הניקוד נע בין 60,000–220,000 ש"ח.⁹⁸ **ההטבה הכספית הגלומה בריבית המופחתת של משכנתה לזכאים** מושפעת מכמה גורמים, בעיקר תקופת הפירעון, הריבית בשוק, האינפלציה וסכום הלוואה. תקופת הפירעון נתונה לבחירת הלווים, הריבית והאינפלציה נקבעות בשוק וסכום הלוואה נקבע לפי עמידת הלווים בתבחינים שקבע משרד השיכון, המשפיעים על היקף הסבסוד. לדוגמה, בהלוואה בגובה הסכום הבסיסי הגבוה ביותר לפני תוספות, 161,665 ש"ח, ל-30 שנה כשריבית השוק היא 3% והאינפלציה 2%, **ההטבה נאמדת בכ-21,100 ש"ח** בתשלומי ריבית והצמדה, וההחזר החודשי ההתחלתי נמוך יותר בכ-43 ש"ח.⁹⁹ הטבה זו נמוכה לעומת תוכניות דירה בהנחה, שבה במחיר הדירה נמוך במאות אלפי ש"ח וההחזר החודשי נמוך ביותר מאלף ש"ח¹⁰⁰.

בשנת 2020 מספר המשכנתאות לזכאים שנתנה המדינה הגיע לשיא של כ-12,200, ומאז נמצא במגמת ירידה, בשנת 2023 ניתנו כ-9,200 משכנתאות.¹⁰¹ לא ידוע מה היקף המשכנתאות שניתנות לחרדים.

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

⁹⁷ אתר משרד הבינוי והשיכון, [המדריך לקבלת משכנתא ממשרד הבינוי והשיכון](#), עודכן: 25 בספטמבר 2024. להרחבה: לירן קוסמן, [תבחינים של הלוואות לדיוור לזכאים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 28 בפברואר 2023.

⁹⁸ משרד האוצר, אגף החשב הכללי, [הדוחות הכספיים של ממשלת ישראל לשנת 2023](#), 30 ביוני 2024, עמ' 400.

⁹⁹ עיבוד של מרכז המחקר והמידע של הכנסת על בסיס מחשבון משכנתה.

¹⁰⁰ משרד האוצר, [סיכום פעילות מטה הדיוור הממשלתי לשנים 2015–2020](#), עמ' 24, מאי 2020.

¹⁰¹ משרד האוצר, אגף החשב הכללי, [הדוחות הכספיים של ממשלת ישראל לשנת 2023](#), 30 ביוני 2024, עמ' 400.

10. הנחות בארנונה

משרד אחראי	משרד הפנים והשלטון המקומי
עיגון	תקנות הסדרים במשק המדינה (הנחה מארנונה), התשנ"ג-1993; פקודת מסי העיריה ומסי הממשלה (פיטורין), 1938
מהות ההטבה	הנחה בתשלומי ארנונה
עיקרי התבחינים	מבחן הכנסה
תדירות ההטבה	שנתי
שווי ההטבה	20%-90% מחיוב הארנונה
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

פרק זה מבוסס על פרסום מרכז המחקר והמידע של הכנסת שנכתב לקראת דיון ועדת החוץ והביטחון: לירן קוסמן, [כלי סיוע של המדינה בתחומי ארנונה ודיור והיקפם בקרב החברה החרדית](#), 9 במרץ 2025.

יש מגוון הנחות ופטורים מארנונה שקבועים בחקיקה כגון הנחה לאזרחים ותיקים ולנכים. ההנחה הרלוונטית ביותר לאוכלוסייה החרדית היא הנחה לפי **מבחן הכנסה**. בשנת 2023 הנחה לפי מבחן הכנסה הייתה ההנחה הגדולה ביותר בהיקפה. הרשויות המקומיות העניקו הנחות לפי מבחן הכנסה בהיקף של כ-790 מיליון ש"ח, שהיו כ-18% מסך ההנחות בארנונה, לכ-230,000 משקי בית, כ-8% מכלל משקי הבית.¹⁰² התקנות מגדירות הנחה מרבית שהרשויות המקומיות יכולות לתת לפי מספר הנפשות שמתגוררות בדירה וההכנסה החודשית. בסמכות הרשויות להעניק הנחה נמוכה יותר או לא להעניק הנחה כלל. ההכנסה מוגדרת בתקנות כהכנסה ברוטו בשנה הקודמת מכל מקור שהוא למעט קצבת זיקנה, קצבת שארים, קצבת ילדים, הכנסות של ילד אחד, הכנסות משכירות במקרים מסוימים ותגמול מילואים מיוחד ונוסף.¹⁰³ בלוח להלן מוצג פירוט תנאי ההנחה.

לוח 6: תנאי זכאות להנחה בארנונה לפי מבחן הכנסה לשנת 2023¹⁰⁴

הכנסה חודשית ממוצעת בשקלים חדשים בשנת 2022												מספר נפשות
עד 2,958	מעל 2,958	עד 3,402	מעל 3,402	עד 3,846	מעל 3,846	עד 5,300	מעל 5,300	עד 7,950	מעל 7,950	עד 9,222	מעל 9,222	1
עד 4,438	מעל 4,438	עד 5,103	מעל 5,103	עד 5,769	מעל 5,769	עד 7,950	מעל 7,950	עד 9,222	מעל 9,222	עד 10,492	מעל 10,492	2
עד 5,148	מעל 5,148	עד 5,920	מעל 5,920	עד 6,692	מעל 6,692	עד 9,222	מעל 9,222	עד 10,492	מעל 10,492	עד 13,340	מעל 13,340	3
עד 5,856	מעל 5,856	עד 6,735	מעל 6,735	עד 7,613	מעל 7,613	עד 10,492	מעל 10,492	עד 13,340	מעל 13,340	עד 16,188	מעל 16,188	4
עד 7,446	מעל 7,446	עד 8,563	מעל 8,563	עד 9,680	מעל 9,680	עד 13,340	מעל 13,340	עד 16,188	מעל 16,188	עד 19,036	מעל 19,036	5
עד 9,036	מעל 9,036	עד 10,391	מעל 10,391	עד 11,747	מעל 11,747	עד 16,188	מעל 16,188	עד 19,036	מעל 19,036	עד 21,885	מעל 21,885	6
עד 80%	מעל 80%	עד 60%	מעל 60%	עד 40%	מעל 40%	עד 20%	מעל 20%	עד 19,036	מעל 19,036	עד 21,885	מעל 21,885	שיעור ההנחה
עד 10,626	מעל 10,626	עד 12,220	מעל 12,220	עד 13,814	מעל 13,814	עד 19,036	מעל 19,036	עד 21,885	מעל 21,885	עד 24,733	מעל 24,733	7
עד 12,216	מעל 12,216	עד 14,048	מעל 14,048	עד 15,880	מעל 15,880	עד 21,885	מעל 21,885	עד 24,733	מעל 24,733	עד 27,580	מעל 27,580	8
עד 13,806	מעל 13,806	עד 15,876	מעל 15,876	עד 17,947	מעל 17,947	עד 24,733	מעל 24,733	עד 27,580	מעל 27,580	עד 30,433	מעל 30,433	9
עד 15,334	מעל 15,334	עד 17,947	מעל 17,947	עד 19,994	מעל 19,994	עד 27,580	מעל 27,580	עד 30,433	מעל 30,433	עד 33,286	מעל 33,286	+10
עד 90%	מעל 90%	עד 70%	מעל 70%	עד 50%	מעל 50%	עד 30%	מעל 30%	עד 30,433	מעל 30,433	עד 33,286	מעל 33,286	שיעור ההנחה

¹⁰² משרד הפנים, [זוחות כספיים מבוקרים של הרשויות המקומיות לשנת 2023](#), עודכן: 26 בדצמבר 2024; הלמ"ס, [ישראל במספרים 2023](#), מרץ 2024, עמ' 6.

¹⁰³ סעיף 2(א)(8) [לתקנות הסדרים במשק המדינה \(הנחה מארנונה\)](#), התשנ"ג-1993.

¹⁰⁴ משרד הפנים, [הנחות לפי מבחן הכנסה לשנת 2023](#), אוחזר: 3 במרץ 2025.

על פי הנתונים הזמינים, לא ניתן לדעת כמה מבין מקבלי ההנחות על בסיס מבחן הכנסה הם חרדים ומה שיעור ההנחה לו הם זכאים.

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

11. סבסוד עלות שכר לימוד במעונות יום ומשפחתונים

משרד אחראי	משרד העבודה, אגף עידוד תעסוקת הורים
עיגון	מבחינים למתן תמיכות שנקבעים על-ידי משרד העבודה, באישור ועדת התמיכות של המשרד בהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר, בהתאם למגבלת התקציב: השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון, תשפ"ה .
מהות ההטבה	סבסוד שכר לימוד חודשי לילדים ששוהים במעונות יום ומשפחתונים מוכרים לילדים עד גיל שלוש ¹⁰⁵ אשר חל עליהן מחיר מרבי על פי חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996. תינוקות ופעוטות השוהים במסגרות אלה יהיו זכאים לתמיכה מהמדינה בחלק מהעלות של שכר לימוד, בהתאם למבחינים למתן תמיכות.
עיקרי התבחינים	ההורים אשר בחזקתם פעוט המתחנך במעון יום או משפחתון מוכר, ואשר שניהם עומדים באחד מהתנאים המוגדרים במבחני התמיכה, בהם: עבודה (שכיר או עצמאי) עם סך ההכנסה שנקבע; חופשת לידה או הורות; לימודים בהיקף של שעות שבועיות מוגדרות באחד ממסלולי הלימודים; לימודים במוסדות תורניים; קצבת נכות מגורם ממשלתי; הבטחת הכנסה; שירות לאומי-אזרחי או שירות סדיר. דרגות הזכאות לסבסוד שכר לימוד נקבעת לפי ההכנסה לנפש במשפחה. ככל שההכנסה לנפש נמוכה יותר, כך סכום הסבסוד יהיה גבוה יותר.
תדירות ההטבה	מדי חודש במהלך שנת הלימודים (החל מ-1 בספטמבר ועד ל-30 ביוני)
שווי ההטבה	שווי הסבסוד תלוי גם בסוג המסגרת וגיל הילד, בהתאם לשכר הלימוד במסגרות השונות. ¹⁰⁶ סכום הסבסוד במעונות היום תלוי בגיל ובדרגת הזכאות, ונע בין כ-430 ש"ח לחודש בדרגות הזכאות הנמוכה ביותר, ויכול להגיע עד לסכום של כ-2,950 ש"ח לחודש בדרגה הגבוהה ביותר. שווי הסבסוד במשפחתון לא תלוי בגיל אלא רק בדרגת הסבסוד שנקבעה ונע בין כ-760 ש"ח בדרגת סבסוד הנמוכה ביותר ועד ל-1,747 ש"ח בדרגת הגבוהה ביותר. תקציב הסבסוד בתקנה תקציבית 36410101, בכפוף לקיומו של תקציב בתקנה.
אופי ההטבה	אישית-משפחתית

פרק זה מבוסס בעיקרו על פרסום קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת: מריה רבינוביץ', [מקבלי סבסוד עבור מעונות יום ומשפחתונים לפעוטות](#), 10 בפברואר 2025.

אגף עידוד תעסוקת הורים במשרד העבודה מסייע להורים עובדים ולומדים בסבסוד שכר הלימוד במעונות יום ובמשפחתונים מוכרים לפעוטות עד גיל שלוש במטרה לעודד שילובם של הורים בשוק העבודה. הזכאות לסבסוד וגובה הסבסוד נקבעים לפי קריטריונים המעוגנים במבחני התמיכה של משרד העבודה - [השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון, תשפ"ה](#), שנקבעו באישור ועדת התמיכות של המשרד העבודה ובהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר, בהתאם למגבלת התקציב.

¹⁰⁵ מעון יום או משפחתון לפעוטות עד גיל שלוש (לגבי המעון - כהגדרתו בחוק הפיקוח על מעונות יום לפעוטות, התשע"ט-2018) בעלי סמל מעון/משפחתון מוכר הנם מסגרות אשר חל עליהן מחיר מרבי מפוקח ויש בהם סבסוד שכר לימוד מטעם המדינה (משרד העבודה). בשנה"ל תשפ"ה מוכרים כ-2,000 מעונות יום וכ-3,450 משפחתונים. מדי שנה מתחנכים במסגרות אלה כ-140,000 ילדים עד גיל שלוש.

¹⁰⁶ מעונות יום - מלכ"ר - תקינה בסיסית; מלכ"ר - תקינה מורחבת; שאינו מלכ"ר - תקינה בסיסית; שאינו מלכ"ר - תקינה מורחבת; טבלאות שכר לימוד למשפחתונים לשנת תשפ"ה.

11.1 תבחינים

הזכאים לסבסוד הם הורים אשר בחזקתם פעוט במעון או משפחתון מוכר וכל אחד מההורים משתייך לאחת מהקבוצות של תנאי הזכאות, בהם: עבודה (שכיר, עצמאי, עובד בקיבוץ) עם סך ההכנסה כפי שנקבע במבחני תמיכה; חופשת לידה או הורות; לימודים בהיקף של 24 שעות שבועיות (אקדמיות) לפחות באחד ממסלולי הלימודים המוגדרים; קבלת קצבת נכות מגורם ממשלתי; קבלת הבטחת הכנסה; שירות לאומי-אזרחי או שירות צבאי סדיר. למשפחות שבראשן הורה עצמאי או לגבי הורים שיש להם שלושה פעוטות או יותר במסגרות, יש כללים מיוחדים, עם סף שכר ושעות לימוד נמוכים יותר, כמו להורים שגם לומדים וגם עובדים.

באשר להורים שלומדים בלימודים תורניים, נקבע כי המוסד שבו הם לומדים יוכר לצורך קבלת סבסוד רק אם הוא מוכר, מפקח ופועל לפי הדרישות של משרד החינוך, כולל היקף שעות לימודים הנדרש על ידי משרד החינוך (ללא קביעה של היקף השעות כפי שנקבע בנוגע ללימודים אחרים, ראו לעיל). **יצוין כי הלומדים במוסדות אלה היו זכאים לתמיכה עד ליום 28 בפברואר 2025, זאת בכפוף לעמידה ביתר תנאי מבחני תמיכות אלה. נקבע כי הוראות לעניין לומדים בלימודים תורניים אשר הסדירו מעמדם מול צה"ל, התנאים והמסמכים הנדרשים להוכחת זכאותם החל ממרץ 2025 יפורסמו בהמשך.**¹⁰⁷

מי שנכלל במסגרת אוכלוסיית היעד יהיה זכאי להשתתפות המדינה בשכר לימוד למעט אם קיבל הפנייה למעון או למשפחתון ע"י הלשכה לשירותים חברתיים ברשות המקומית לפי **חוק פעוטות בסיכון (הזכות למעון יום), התש"ס-2000**. סבסוד במקרים אלה הינו ממשרד הרווחה והביטחון החברתי (דרגות סבסוד 1 ו-2, יוסבר בהמשך) ומכסה באופן כמעט מלא את שכר הלימוד. מדובר על כ-20,000 ילדים בסיכון במסגרות מדי שנה.

11.2 גובה הסבסוד ופרופיל הזכאים

גובה הסבסוד נקבע לפי דרגה שנקבעת לפי ההכנסה לנפש במשפחה. ככל שהכנסה זו נמוכה, כך סכום הסבסוד גבוה יותר. ההכנסה לנפש היא סך ההכנסות הממוצעות של ההורים שמחולקת למספר הנפשות בבית (הורים וילדים עד גיל 18). במשפחות חד הוריות חישוב נעשה לפי 50% מהכנסות ההורה לחלק למספר הנפשות בבית (הורה וילדים עד גיל 18) בתוספת נפש אחת.¹⁰⁸ תנאי סף לקבלת דרגה הוא הכנסה חודשית ממוצעת (ברוטו) בסכום של 3,159 ש"ח לפחות לכל הורה בנפרד. תנאי סף נמוך יותר להורים עצמאיים (משפחות חד הוריות) ולהורים עם שלושה ילדים במסגרת (2,632 ש"ח לפחות). פירות הסכומים ראו [בטבלאות](#) דרגות הסבסוד.

11.3 נתונים על היקפי אוכלוסיות זכאיות

בתשפ"ד (2023/24) הוגשו בקשות לסבסוד שכר לימוד בגין כ-122,000 פעוטות (כ-110,000 במעונות יום וכ-12,000 במשפחתונים).¹⁰⁹ דרגות סבסוד המזכות בסבסוד שכר לימוד נקבעו עבור כ-84,400 פעוטות, והם כ-73% מכלל הפעוטות

¹⁰⁷ משרד העבודה, אגף בכיר לעידוד תעסוקת הורים: [מבחני תמיכה להשתתפות המדינה בעלות שכר לימוד במעון או במשפחתון לשנת הלימודים תשפ"ה](#); פורסמו בדצמבר 2025.

¹⁰⁸ דוגמאות לחישוב ראו [באתר משרד העבודה, אגף עידוד תעסוקת הורים](#).

¹⁰⁹ מתוכם - כ-5,800 פעוטות עזבו את המסגרות במהלך שנת הלימודים ולכן הנתונים על הסבסוד שיוצגו להלן מחושבים מתוך שאר הפעוטות עבורם ביקשו ההורים את הסבסוד בשכר לימוד - 116,280 פעוטות.

בגינם ביקשו הוריהם את הסבסוד.¹¹⁰ ממשד העבודה נמסר שאין בידיו פילוח נתונים על הזכאים לסבסוד לפי קבוצות אוכלוסייה שונות, כגון יהודים לא חרדים, יהודים חרדים וערבים.

להלן נתונים של הזכאים לסבסוד:

לוח 7: מס' ילדים עבורם קיבלו הוריהם סבסוד בשכר לימוד במעונות יום ומשפחתונים, תשפ"ד (2023/24)

משפחתונים		מעונות יום		
שיעור מכלל הילדים עם סבסוד	מספר ילדים	שיעור מכלל הילדים עם סבסוד	מספר ילדים	
100%	9,718	100%	74,664	סה"כ ילדים בגינם ניתנה זכאות לסבסוד
53%	5,156	38%	28,354	דרגה 3
10%	930	10%	7,436	דרגה 4
5%	513	7%	5,415	דרגה 5
5%	441	8%	5,624	דרגה 6
3%	292	6%	4,711	דרגה 7
2%	194	5%	3,538	דרגה 8
2%	158	5%	3,629	דרגה 9
1%	104	3%	2,606	דרגה 10
19%	1812	16%	11,966	דרגה 14
1%	118	1%	935	דרגה 15
---	---	0,04%	25	דרגה 18 ודרגה 21 ¹¹¹
---	---	1%	425	דרגה 22 ¹¹²

11.4 נתונים על תלמידי מוסדות תורניים שזכאים לסבסוד

הנתונים שלהלן מתייחסים להורים שקיבלו סבסוד בכל הסוגים של מסגרות בהן ניתן סבסוד של משרד העבודה: מעונות יום ומשפחתונים מוכרים לפעוטות וצהרונים (יוסבר בנפרד) בשנת הלימודים תשפ"ד. בנתונים אלה לא ניתן לדעת בוודאות האם מדובר באם או באב של הילד, מכיוון שהרישום נעשה לפי קטגוריות 'הורה 1' ו-'הורה 2'. על פי הנתונים, רוב ההורים שרשומים כ'הורה 1' (להערכתנו - אימהות) הם עובדים/ות שכירים/ות; וכך גם קרוב למחצית האבות ('הורה 2'). כ-34% מהאבות הנם תלמידי כולל או ישיבה גבוהה. יצוין כי לא ניתן להסיק מנתון זה על השיעור המדויק של ההורים בחברה החרדית שזכאים לסבסוד, מפני שהוא מתבסס על מאפיין אחד בלבד - לימודים במוסד תורני ויתכן שיש עוד הורים מהחברה החרדית שקיבלו סבסוד, שאינם תלמידי מוסדות אלה, וכן הורים שהם תלמידי מוסדות תורניים שאינם חרדים.

באשר למאפיינים של הורים שזכאים לדרגות סבסוד הגבוהות ביותר - דרגה 3, ודרגות 14 ו-15 (שלפי הלוח לעיל, בתשפ"ד עמד על כ-55% - 41,255 ילדים מכלל הזכאים לדרגות סבסוד במעונות יום, ועל כ-73% במשפחתונים - כ-

¹¹⁰ מבקשים אלה מקבלים דרגות הבאות: דרגה 11 - דרגה ללא זכאות לסבסוד בגלל רף הדרישות לקבלת סבסוד. עם זאת, אם במשפחה יש שני ילדים במעונות, בעבורם תינתן תוספת דרגה וכך הם יוכלו להגיע לדרגה 10; לדרגה 12 נקבעת להורים שאין להם זכאות בזמן הרישום בגלל הכנסות או כדרגה זמנית עד להשלמת מסמכים. דרגות אלה בדרך כלל הן דרגות ללא סבסוד - הורים משלמים שכר לימוד מלא; דרגה 99 - ילדים שעזבו במהלך השנה את המסגרות.

¹¹¹ דרגה 18 - מגבירת עבודה עם 2 ילדים (נקבע לפי הקריטריונים במבחני התמיכה); דרגה 21 - מגבירת עבודה עם ילד אחד.

¹¹² דרגה 22 נקבעת עבור יוצאי אתיופיה במרכזי קליטה.

7,000 ילדים) עולה כי שיעור ההורים שהם תלמידי כולל או ישיבה גבוהה בקרב הזכאים לדרגות הסבסוד הגבוהות ביותר, גבוה מאשר בקרב כלל הזכאים לסבסוד (51% לעומת 34%, בהתאמה).

יצוין כי בחישוב של שיעור ההורים שהם תלמידי מוסדות תורניים עם דרגות הסבסוד הגבוהות ביותר נערך מהנתונים שכוללים גם הורים לכ-4,900 ילדים שקיבלו סבסוד שכן לימוד בדרגה 3 בצהרונים (כאמור, על מנגנון הסבסוד בצהרונים יוסבר בנפרד).

לחזרה לטבלה המסכמת

12. סבסוד משרד החינוך לתשלומי הורים למסגרות חינוך משלימות – צהרונים ניצנים, ניצנים בחופשות ובית הספר של החופש הגדול

משרד אחראי	משרד החינוך, מינהל פדגוגי
עיגון	קולות קוראים של משרד החינוך, חוזר מנכ"ל
מהות ההטבה	סבסוד תשלומי הורים לילדים ששוהים במסגרות משלימות בשעות שאחרי יום הלימודים, בחגים ובחופש הגדול
עיקרי התבחינים	תלמידים בגני ילדים ובכיתות הנמוכות של בתי הספר היסודיים הלומדים במוסדות חינוך ברשויות המקומיות שמצטרפות לתוכניות ועונות על הקול הקורא
תדירות ההטבה	בהתאם לתוכנית – צהרונים ניצנים: מדי חודש במהלך שנת הלימודים (החל מ-1 בספטמבר ועד ל-30 ביוני); ניצנים בחופשות בחנוכה ובפסח; בתי ספר של החופש הגדול בחודש יולי.
שווי ההטבה	בהתאם לאשכול חברתי-כלכלי של הרשות המקומית שבה ממוקם המוסד החינוכי ולתוכנית, בין מאות ש"ח לאלפי ש"ח לתלמיד בשנה. להלן שתי דוגמאות הקצה: לתלמיד באשכולות 1 עד 3, המשתתף בכל התוכניות, 6,576 ש"ח בשנה לתלמיד באשכולות 8 עד 10, המשתתף בכל התוכניות: 1,501 ש"ח בשנה
אופי ההטבה	אישית – משפחתית

משרד החינוך מסבסד תשלומי הורים במסגרות משלימות הפועלות במסגרת שלוש תוכניות של המשרד:

- צהרונים ניצנים בתום יום הלימודים;
- ניצנים בחופשות הפועלת בחופשת חנוכה ופסח (10 ימי פעילות שנתיים בסה"כ);
- בתי הספר של החופש הגדול הפועלים במהלך שלושת השבועות הראשונים של חודש יולי, במשך 5 ימים בשבוע.

פעילות התוכניות מעוגנת בחוזר מנכ"ל משרד החינוך [ניצנים – צהרונים חברתיים לגנים ולכיתות א'-ב' וניצנים בחופשות \(בית הספר של החגים\) לגנים ולכיתות א'-ג' בחינוך הרגיל ובחינוך המיוחד ובקולות קוראים ייעודיים המתפרסמים לרשויות המקומיות מדי שנה](#). מן מתוקצבות באמצעות תקנות תקציביות במסגרת תקציב משרד החינוך: 20670204 – מסגרות לימודיות בשעות אחה"צ; 20670210 – מסגרות חינוכיות בחופשות;

לתוכניות משרד החינוך למסגרות משלימות מטרות חינוכיות בהן: העשרה, שמירה על רצף חינוכי, חברתי ורגשי בזמני החופשות, קידום תזונה בריאה ובטחון תזונתי של תלמידים ועוד. לצד מטרות אלה נוסף גם הקלת נטל התשלומים על ההורים.

12.1 תבחינים

אוכלוסיית היעד של התוכניות על פי משרד החינוך:

א. צהרונים 'ניצנים' - תלמידי גני ילדים ברשויות המקומיות באשכולות 1 עד 5 של הלמ"ס; תלמידי כיתות א ו-ב בכלל הרשויות המקומיות; תלמידי גנים, בתי ספר וכיתות חינוך מיוחד שבהם מסתיים יום הלימודים עד השעה 14:30 בכל הרשויות.

ב. ניצנים בחופשות - תלמידי גני ילדים וכיתות א'-ג' בכל הרשויות המקומיות.

ג. בתי הספר של החופש הגדול - תלמידי גני הילדים ובכיתות א'-ג' בכל הרשויות המקומיות. החל מקיץ תשפ"ד (יולי 2024) היא מתוקצבת גם עבור פעילות במוסדות פטור (בין ה-24.7.2024 ל-13.8.2024).

ההשתתפות בתוכניות אלו היא וולונטרית, והפעלתה תלויה ברצון של הרשויות המקומיות. רשויות שמעוניינות להשתתף בכל אחת מן התוכניות נדרשות לעמוד בתנאי קולות קוראים ייעודיים שמפרסם משרד החינוך מדי שנה, שקבועים בהם קריטריונים לתקצוב הרשויות המקומיות עבור הפעלת התוכניות לרבות כוח האדם בתוכניות, סל השירותים שניתן במסגרתן ועלותן.¹¹³

12.2 גובה הסבסוד ופרופיל הזכאים

הקולות הקוראים של משרד החינוך קובעים את העלות הכוללת של כל תוכנית בהתאם לסל השירותים שנקבע בעבורה, כפי שמפורט בלוח הבא עבור תלמידים בחינוך הרגיל¹¹⁴:

לוח 8: עלויות תוכנית 'ניצנים' ו'ניצנים בחופשות', תשפ"ה (2024/25)

עלות שנתית בש"ח לתלמיד בית ספר	עלות שנתית בש"ח לתלמיד בגן ילדים	
6,790.0	6,820.0	צהרונים ניצנים - מודל בסיסי¹¹⁵
488.0	551.0	ניצנים בחופשות - 10 ימי פעילות בסה"כ
772.6	787.4	גנים ובתי ספר של החופש הגדול - 15 ימי פעילות בסה"כ

עלות זאת נחלקת בין משרד החינוך להורים בהתאם לאשכול החברתי כלכלי של הרשות המקומית שבה ממוקם המוסד החינוכי. תלמידים הלומדים במוסדות חינוך הממוקמים ברשויות מקומיות באשכול חברתי כלכלי נמוך משלמים חלק קטן מעלות התוכנית ותלמידים הלומדים במוסדות חינוך הממוקמים ברשויות מקומיות באשכול חברתי-כלכלי גבוה משלמים חלק גדול יותר מעלות התוכנית.

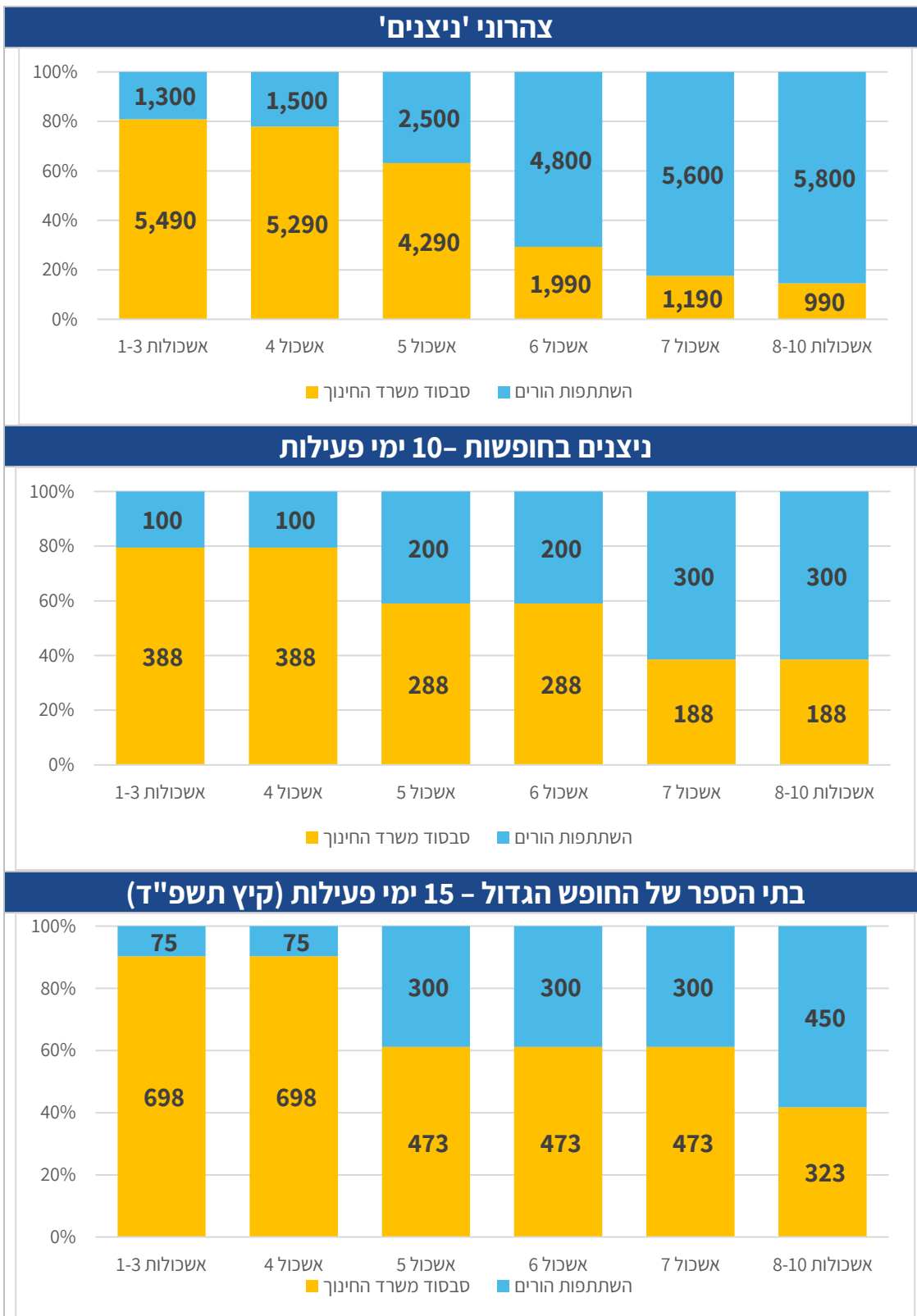
פירוט חלוקת עלויות התוכנית בין ההורים למשרד החינוך והיקף סבסוד משרד החינוך עבור תלמידי בתי הספר בתוכנית 'ניצנים', 'ניצנים בחופשות' ובתי הספר של החופש הגדול לפי אשכול חברתי-כלכלי של הרשות המקומית בתרשים הבא:

¹¹³ משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, קריטריונים לתקצוב רשויות מקומיות בשנת הלימודים תשפ"ה עבור תוכניות ניצנים תוכנית 'ניצנים' בתום יום הלימודים ולגני ילדים באשכולות 1-5 ובכיתות א-ב בכל הארץ תוכנית 'ניצנים בחופשות' גילי 3-9 (גן-כיתה ג') בכל הארץ, 19 באוגוסט 2024; קריטריונים לתקצוב רשויות מקומיות המעוניינות להפעיל את תוכנית "הגנים ובתי הספר של החופש הגדול" בגני ילדים ובכיתות א-ג בכל הארץ, 5 ביוני 2024.

¹¹⁴ עלות לתלמידים בחינוך המיוחד גבוהה יותר ועשויה להיות תלויה בסוג המסגרת ובאפיון המוגבלות של התלמידים שלומדים בה.

¹¹⁵ ניתן להפעיל את התוכנית במודל מורחב שעלותו עד 963 ש"ח בחודש לתלמידי גני הילדים ו-1,015 ש"ח בחודש לתלמידי בתי ספר. לא ניתן סבסוד עבור תוספת התשלום במודל המורחב.

תרשים 1: השתתפות משרד החינוך ותשלומי הורים לתלמיד בי"ס במסגרות משלימות, תשפ"ה (2024/25)

על פי נתוני משרד האוצר התקציב הכולל שהועבר לצורך סבסוד מסגרות משלימות בשנת 2023 עמד על כ-1.74 מיליארד ש"ח: בתוכו 1.24 מיליארד ש"ח עבור צהרונים ניצנים,¹¹⁶ כ-304 מיליון ש"ח עבור תוכנית 'ניצנים בחופשות' ו-198 מיליון ש"ח עבור תוכנית בתי הספר של החופש הגדול.¹¹⁷

בצהרונים 'ניצנים' השתתפו בשנת הלימודים תשפ"ד (2023/24) כ-304,100 ילדים ב-209 רשויות מקומיות, 156,600 מתוכם ברשויות המקומיות החלשות ביותר הזכאים לרמת הסבסוד המקסימלית. על פי נתונים שהתקבלו ממשרד החינוך, 36% מן התלמידים בתוכנית (כ-109,400 תלמידים) לומדים במסגרות חינוך בפיקוח חרדי בתוכם כ-97,500 תלמידים במוסדות במעמד מוכר שאינו רשמי (כולל רשתות החינוך החרדיות), כ-10,500 במוסדות פטור וכ-3,100 במוסדות בחינוך הממ"ח (ממלכתי חרדי). עוד עולה מן הנתונים כי 84% מן התלמידים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי זכאים לרמת הסבסוד המקסימלית בתוכנית בשל מאפייני הרשות בה הם גרים, והם מהווים 59% מן התלמידים הזכאים לרמת סבסוד זאת.

בתוכנית 'ניצנים בחופשות' השתתפו בחנוכה תשפ"ד (דצמבר 2023) כ-610,000 תלמידים ב-240 רשויות מקומיות, כ-274,000 מתוכם ברשויות החלשות ביותר הזכאיות לסבסוד המקסימלית (אשכולות 1 עד 4 בדירוג הלמ"ס). על פי נתונים שהתקבלו ממשרד החינוך, 27% מן התלמידים בתוכנית (כ-163,400 תלמידים) לומדים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי: בתוכם 140,200 תלמידים במוסדות מוכרים שאינם רשמיים, 16,200 תלמידים במוסדות פטור ו-7,000 תלמידים במוסדות ממ"ח (ממלכתי חרדי). 84% מן התלמידים במוסדות חינוך בפיקוח חרדי זכאים לרמת הסבסוד המקסימלית בתוכנית והם מהווים 50% מן התלמידים הזכאים לרמה זאת.¹¹⁸

בתוכנית גנים ובתי ספר של החופש הגדול השתתפו בקיץ תשפ"ד (יולי 2024) כ-728,000 תלמידים בחינוך הרגיל ב-258 רשויות מקומיות, 44% מתוכם (כ-316,800 תלמידים) ברשויות המקומיות החלשות ביותר הזכאיות לסבסוד ברמה הגבוהה ביותר (אשכולות 1 עד 4 לפי המדד החברתי-כלכלי של הלמ"ס). ביחס לתוכנית זו לא התקבלו נתונים בחלוקה לפי פיקוח (ממלכתי, ממ"ד, חרדי) אלא בחלוקה לפי מעמד משפטי בלבד. מבין התלמידים בחינוך הרגיל שהשתתפו בתוכנית כ-527,700 תלמידים בגנים ובתי ספר רשמיים, המהווים 72.5% מכלל התלמידים בתוכנית. בנוסף השתתפו בתוכנית כ-182,700 תלמידים במוסדות חינוך מוכרים שאינם רשמיים (אם כי ביניהם יש תלמידים במוסדות חינוך במעמד זה שאינם בפיקוח חרדי) ו-17,350 תלמידים במוסדות פטור. בין התלמידים במוסדות מוכש"ר ופטור כ-82% זכאים לרמת הסבסוד הגבוהה ביותר בתוכנית והם מהווים כ-52% מן הזכאים לרמת סבסוד זאת.¹¹⁹

¹¹⁶ בשנת 2024 הושת על התוכנית קיצוץ של 250 מיליון ש"ח בשל השלכות מלחמת חרבות ברזל. ראו בהרחבה בתוך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [צהרונים ניצנים ותקציבים בשנת הלימודים תשפ"ה](#), כתיבה: אתי וייסבלאי, 7 באוקטובר 2024.

¹¹⁷ על פי משרד האוצר, מערכת פיסקלי דיגיטלי: תקנה 20670204 – מסגרות לימודיות בשעות אחה"צ; תקנה 20670210 – פעילות חינוכית בחופשות; תקנה 20670156 – בתי ספר של החופש הגדול.

¹¹⁸ משרד החינוך, קובץ נתונים בנושא פעילות תוכנית ניצנים בשנה"ל תשפ"ד לפי פיקוח ומעמד משפטי, דוא"ל, לילך ברקאי, ממונה על תוכנית הצהרונים הלאומית, משרד החינוך, המינהל הפדגוגי, 11 במרס 2025. תלמידים בצהרונים ניצנים בפברואר 2024; תלמידים בתוכנית 'ניצנים בחופשות' בחנוכה תשפ"ד (דצמבר 2024).

¹¹⁹ יהודית בר-און, ממונה על תוכניות תוספתיות, המינהל הפדגוגי, משרד החינוך, מענה לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 6 במרץ 2024.

נתונים מפורטים על פילוח התלמידים המשתתפים בתכניות המסגרות המשלימות המסובסדות על ידי משרד החינוך לפי פיקוח ומעמד משפטי של המוסד החינוכי בטבלה הבאה. בהתייחס לנתונים אלה יש לזכור כי תלמידים בפיקוח חרדי היו כ-24% מאוכלוסיית התלמידים הזכאים לתוכנית בשנת הלימודים תשפ"ד (2023/24).¹²⁰

תרשים 2: תלמידים במסגרות משלימות המסובסדות ע"י משרד החינוך הזכאים לרמת סבסוד מקסימלית, תשפ"ד (2023/24)

שיעור זכאים לרמת סבסוד מקסימלית	שיעור משתתפים בתכנית		
30.6%	46.7%	ממלכתי	צהרונים
10.4%	17.3%	ממ"ד	ניצנים
59.0%	36.0%	חרדי	חרדי
39.6%	55.8%	ממלכתי	ניצנים בחופשות
10.3%	17.4%	ממ"ד	חרדי
50.1%	26.8%	חרדי	חרדי
48.3%	72.5%	רשמי	בתי ספר של החופש הגדול
46.6%	25.1%	מוכש"ר	פטור
5.1%	2.4%	פטור	פטרור

לחזרה לטבלה המסכמת

13. סבסוד עלות שכר לימוד בצהרונים מוכרים מטעם משרד העבודה

משרד העבודה, אגף עידוד תעסוקת הורים	משרד אחראי
מבחנים למתן תמיכות שנקבעים על-ידי משרד העבודה: השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד בצהרון, תשפ"ה , באישור ועדת התמיכות של המשרד בהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר, בהתאם למגבלת התקציב	עיגון
החלטות ממשלה מספר 3150 מיום 14.4.2012, מספר 4088 מיום 8.1.2012 ומספר 2659 מיום 21.05.2017. (תיקון להחלטה זו ראו בהחלטה 3377 מיום 11.01.2018)	מהות ההטבה
סבסוד שכר לימוד חודשי לילדים ששוהים בצהרונים מוכרים ¹²¹ חמישה ימים בשבוע, עד השעה 16:00 לפחות	עיקרי התבחינים
הורים המתגוררים ביישובים המשתייכים לאשכולות 6-7 במדד חברתי-כלכלי כפי שנקבעו ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ולמשפחה שבראשה הורה עצמאי המתגורר ביישובים המשתייכים לאשכולות 6-10, בהתאם לגיל הילד ומצבו ההתפתחותי ובהתאם לעמידה בקריטריונים שנקבעו במבחני התמיכה (מצב תעסוקתי ולימודים וכן הכנסה לנפש)	תדירות ההטבה
מדי חודש במהלך שנת הלימודים (החל מ-1 בספטמבר ועד ל-30 ביוני)	שווי ההטבה
שווי הסבסוד תלוי זכאות לדרגה שנקבעה בהתאם לתבחינים מוגדרים, ומסתכם בכמה מאות ש"ח לילד לחודש, עד למקסימום סבסוד של 522 ש"ח בחודש. תקציב הסבסוד בתקנה תקציבית 36410102, בכפוף לקיומו של תקציב בתקנה	אופי ההטבה
אישית-משפחתית	

¹²⁰ הנתונים הופקו מתוך מערכת רחב של מינהל כלכלה ותקציבים במשרד החינוך, כניסה ב-10 במרס 2025. לצורך חישוב שיעור התלמידים בפיקוח חרדי באוכלוסיית הזכאים התייחסנו לכלל התלמידים בגני הילדים ובכיתות א'-ג' עם זאת יש לשים לב כי בתוכנית צהרונים ניצנים זכאים תלמידים בכיתות א'-ב' בלבד.

¹²¹ לפי [חוק לפיקוח על הפעלת צהרונים, תשע"ז-2017](#), צהרון - מסגרת חינוכית בלתי-פורמלית לילדים עד כיתה ג', המשמשת לשהות יומית של ילדים כאמור חמישה ימים בשבוע ופועלת לאחר שעות הלימודים או בתקופות של חופשות לימודים במהלך שנת הלימודים, ומתקיים בה אחד התנאים המוגדרים בחוק זה. ראו את ההגדרה המלא [במסמך השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד בצהרון, תשפ"ה](#).

פרק זה מבוסס בעיקרו על פרסום קודם של מרכז המחקר והמידע של הכנסת: מריה רבינוביץ', [מקבלי סבסוד עבור מעונות יום ומשפחתונים לפעוטות](#), 10 בפברואר 2025.

אגף עידוד תעסוקת הורים במשרד העבודה מסייע להורים עובדים ולומדים במימון עלות צהרונים מוכרים, בהתאם למקום מגורים, מצבם המשפחתי וקריטריונים נוספים שמוגדרים במבחני תמיכה של משרד העבודה. מטרת התמיכה היא עידוד שילובם של הורים בשוק העבודה, והיא מעוגנת בהחלטות הממשלה [מספר 3150 מיום 14.4.2012](#), [מספר 4088 מיום 8.1.2012](#) ו- [מספר 2659 מיום 21.05.2017](#),¹²² ובמבחנים למתן תמיכות של משרד העבודה: [השתתפות המדינה בעלות שכר לימוד בצהרון תשפ"ה](#), שנקבעו באישור ועדת התמיכות של המשרד, בהסכמת אגף התקציבים במשרד האוצר, בהתאם למגבלת התקציב.

13.1 תבחינים

סבסוד צהרונים ניתן לילדים ששויים בצהרונים מוכרים ברשות מקומית (מועצה אזורית, מקומית או עירייה) באשכולות 6 ועד 10 על פי הדירוג החברתי-כלכלי של הלמ"ס: להורים לילדים ברשויות באשכול 7-6 ולהורים יחידניים ברשויות שבאשכולות 6 עד 10, ובהתאם לקריטריונים הבאים: **ילדים בגילים שנתיים ו-9 חודשים עד 5 ו-9 חודשים**: ביישובים שבאשכולות 7-6 בלבד, וביחס לילד המצוי בחזקתו של הורה עצמאי - ביישובים הנמצאים גם באשכולות 8-10; **ילדים בגילים 5 ו-9 חודשים עד 6 ו-9 חודשים**: מי שרופא או פסיכולוג ממכון להתפתחות הילד אישר כי הוא מעוכב התפתחות ומומלץ להשאירו שנה נוספת בגן, ביישובים הנמצאים באשכולות 7-6 וביחס לילד המצוי בחזקתו של הורה עצמאי - גם ביישובים הנמצאים באשכולות 8-10.

על פי מבחני התמיכה, הזכאות לסבסוד ניתנת **במצב ששני ההורים** עומדים באחד מהתנאים המוגדרים, בהם: עבודה (במשרה של שכיר או באופן עצמאי) עם סך הכנסה של לפחות 4,212 ש"ח, פרט למצבים מיוחדים שמוגדרים במבחני תמיכה; חופשת לידה או הורות; לימודים בהיקף של 32 שעות שבועיות (אקדמיות) מוגדרות באחד מהמסלולים המפורטים במבחני התמיכה; קבלת קצבת נכות מגורם ממשלתי; שירות לאומי-אזרחי או שירות צבאי סדיר.

באשר להורים שלומדים בלימודים תורניים, נקבע כי המוסד שבו הם לומדים יוכר לצורך קבלת סבסוד צהרונים רק אם הוא מוכר, מפוקח ופועל לפי הדרישות של משרד החינוך, כולל היקף שעות לימודים הנדרש על ידי משרד החינוך (בהתאם להיקף השעות כפי שנקבע בנוגע ללימודים אחרים, ראו לעיל). **יצוין כי הלומדים במוסדות תורניים אלה היו זכאים לתמיכה עד ליום 28 בפברואר 2025, זאת בכפוף לעמידה ביתר תנאי מבחני תמיכות אלה. נקבע כי הוראות לעניין לומדים בלימודים תורניים אשר הסדירו מעמדם מול צה"ל, התנאים והמסמכים הנדרשים להוכחת זכאותם החל ממרץ 2025 יפורסמו בהמשך.**

13.2 גובה הסבסוד ופרופיל הזכאים

גובה הסבסוד נקבע לפי דרגה שנקבעת לפי ההכנסה לנפש במשפחה. ככל שהכנסה זו נמוכה, כך סכום הסבסוד גבוה יותר. גובה הסבסוד מסתכם בכמה מאות ש"ח לילד לחודש, עד למקסימום סבסוד של 522 ש"ח בחודש לדרגת הזכאות הגבוהה ביותר. תקציב הסבסוד בתקנה תקציבית 36410102, בכפוף לזמינות התקציב בתקנה זאת. את פירוט גובה הסבסוד לפי דרגות סבסוד ראו בטבלת [גובה סבסוד בשכר לימוד בשנה"ל תשפ"ה](#).

¹²² תיקון להחלטה זו ראו בהחלטה [3377 מיום 11.01.2018](#).

בשנה"ל תשפ"ד (2023/24) הוגשו בקשות סבסוד בצהרונים בגין 15,377 ילדים. מתוך בקשות אלה אושרו לסבסוד בקשות עבור 8,870 ילדים (כ-57%). עבור כ-4,900 ילדים (כ-55% מהילדים בגינם ניתן הסבסוד) נקבעה דרגת הסבסוד הגבוהה ביותר (דרגה 3).

באשר לתלמידי מוסדות תורניים, שקיבלו זכאות לסבסוד שכר לימוד בצהרונים, על פי נתונים של משרד העבודה סבסוד בקבוצה זו ניתן עבור כ-1,300 ילדים, והם מהווים כ-15% מכלל הילדים בגינם ניתן סבסוד. יצוין כי לא ניתן להסיק מנתונים אלה על השיעור המדויק של ההורים בחברה החרדית שזכאים לסבסוד, מפני שנתון זה מתבסס על מאפיין אחד בלבד – לימודים במוסד תורני ויתכן שיש עוד הורים מהחברה החרדית שקיבלו סבסוד, שאינם תלמידים במוסדות אלה, וכן הם כוללים הורים שהם תלמידים במוסדות תורניים שאינם חרדים. עוד יצוין כי על פי נתוני משרד החינוך, בשנת הלימודים תשפ"ד (2023/24) למדו בגני טרום חובה וחובה (בני שלוש - חמש) ובכיתות א' ו-ב' בחינוך החרדי כ-220,200 תלמידים, שהם כ-25% מהתלמידים בשלבי חינוך זה בישראל.¹²³

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

14. סיוע כלכלי ללומדי תורה נזקקים

משרד החינוך, אגף מוסדות תורניים	משרד אחראי
חוק סיוע כלכלי לעידוד לומדי תורה וסטודנטים נזקקים, התשע"ז-2016 ונהלי המשרד	עיון
זכאות לסיוע כלכלי חודשי למשך חמש שנים ללומדי תורה נזקקים	מהות ההטבה
לומד תורה שלו שלושה ילדים קטינים לפחות; ההכנסה המשותפת למשק הבית אינה עולה על 14,400 ש"ח לשנה או 1,200 ש"ח לחודש; לא קיימת בעלות על יותר מדירת מגורים אחת; אין בבעלות בני המשפחה רכב ששווי עולה על 25 אלף ש"ח; היקף הלימודים השבועיים בכולל הוא 40-35 שעות במתכונת של יום מלא או שני חצאי יום	עיקרי התבחינים
חודשית, עד למקסימום 60 חודשים	תדירות ההטבה
1,040 ש"ח בחודש	שווי ההטבה
אישית-משפחתית	אופי ההטבה

לומדי תורה העונים על התנאים המפורטים מטה, רשאים להגיש בקשה לאגף מוסדות תורניים במשרד החינוך לקבלת סיוע כלכלי. היקף הסיוע הוא 1,040 ש"ח בחודש, והוא ניתן או במתכונת חודשית קבועה לכל אורך השנה, או רק בחלק מחודשי השנה, בכפוף לגובה ההכנסות. לומדי התורה העומדים בתנאים, יהיו זכאים לסיוע כלכלי למשך תקופה של עד 5 שנים מלאות (60 חודשים). הכסף משולם ישירות לחשבונות הבנק האישיים של לומדי התורה.¹²⁴

להלן מפורטים תנאי הזכאות לקבלת הסיוע הכלכלי ללומדי תורה:

- בעלי אזרחות ישראלית או תושב ישראל המחזיק דרכון זר.
- הורה לשלושה ילדים קטינים לכל הפחות, הנמצאים בחזקתו.
- המגיש לומד תורה בהיקף של 40 שעות שבועיות אם הינו במעמד "דחוי שירות", או 35 שעות שבועות אם קיבל פטור משירות צבאית. מסגרת הלימודים הינה בכולל ליום שלם או בשני כוללים של חצי יום, המוכרים על ידי האגף למוסדות תורניים.

¹²³ חישוב של הממ"מ לפי נתוני מערכת "מבט רחב" של משרד החינוך.

¹²⁴ משרד החינוך, אגף בכיר מוסדות תורניים, [הגשת בקשה לסיוע כלכלי ללומדי תורה לשנת 2025](#), פרסום: 1 באוקטובר 2024. משרד החינוך, [סיוע ללומדי תורה](#), כניסה: 18 במרץ 2025.

- לקבלת סיוע לכל אורך השנה, ההכנסה המשותפת של לומד התורה ובת זוגו לא תעלה על 14,400 ש"ח בשנה. ככל שההכנסה השנתית המשותפת הינה בטווח שבין 14,400 ש"ח ל-30 אלף ש"ח, תיבחן הזכאות מדי חודש ובלבד שההכנסה המשותפת של שני בני הזוג לא עולה על 1,200 ש"ח בחודש. במקרה שבו ההכנסה המשותפת של שני בני הזוג עולה על 30 אלף ש"ח בשנה, נשללת הזכאות לכל אורך השנה. לצורך חישוב הסכום לא נלקחים בחשבון מלגות לימודים שמקבל האברך מהכולל, וכן לא נכללים קצבאות ילדים וגמלת ילד נכה¹²⁵
- מתחילת השנה שמוגשת בה בקשת הסיוע, לא הייתה בבעלות בני המשפחה יותר מדירת מגורים אחת.
- אין בבעלות בני המשפחה קרקע שערכה עולה על 36 אלף ש"ח.
- אין בבעלות בני המשפחה רכב ששווי עולה על 25 אלף ש"ח, למעט במקרי נכות או טיפול רפואי העומד בכללים המוגדרים בנושא.¹²⁶

14.1 נתוני זכאים לשנים 2022-2024

להלן נתוני הזכאים שנמסרו מאגף מוסדות תורניים במשרד החינוך.

לוח 9: מספר לומדי תורה מקבלי סיוע כלכלי ועלות תקציבית, 2022-2024¹²⁷

2024	2023	2022	
790	1,036	1,346	מס' מקבלי סיוע
1,040	1,040	1,040	סכום הסיוע החודשי
8.2 מיליון ש"ח	10.6 מיליון ש"ח	14.2 מיליון ש"ח	היקף הסיוע הכולל בש"ח
258	332	478	מקבלי סיוע חלקי - פחות מ-12 חודשים
532	704	868	מקבלי סיוע שנתי - 12 חודשים מלאים

ממשרד החינוך נמסר כי בשנת 2024 קיבלו סיוע כלכלי 790 לומדי תורה בסכום כולל של 8.2 מיליון ש"ח, 67% מהם קיבלו סיוע שנתי מלא במשך 12 חודשים. בשנים קודמות מספר מקבלי הסיוע היה גדול יותר – 1,036 לומדי תורה קיבלו סיוע בשנת 2023 ו-1,346 בשנת 2024. בהתאם העלות התקציבית להטבה זו הייתה בשנים 2023 ו-2022 גבוה יותר לעומת 2024 והסתכמה ב-10.6 מיליון ש"ח בשנת 2023 ו-14.2 מיליון ש"ח בשנת 2024. עוד נמסר ממשרד החינוך כי משך הזמן הממוצע בו לומד תורה העונה על התבחינים מקבל את ההטבה הוא 3.7 שנים. מסך מקבלי ההטבה בשנת 2024, כ-20 הוגדרו כדחויי שירות צבאי.¹²⁸

[לחזרה לטבלה המסכמת](#)

¹²⁵ לצורך בחינת גובה ההכנסה, נלקחים בחשבון כל מרכיבי השכר ברטון, לרבות כל ניכויי החובה והתוספות. כל גמלה או קצבה מן המוסד לביטוח לאומי תילקח בחשבון לבחינת גובה ההכנסה, למעט קצבת ילדים וקצבת נכות עבור ילד. בבחינת הכנסות לומד התורה, לא תילקח בחשבון מלגת לימודים מהכולל.

¹²⁶ לומד תורה זכאי להחזיק ברכב ששווי עולה על 25 אלף ש"ח לצורך ילדו הנכה אשר נקבעה לו קצבת ניידות לפי חוק הביטוח הלאומי או אם הרכב משמש אותו, את בת זוגו, את הוריו או ילדיו לשם קבלת טיפול רפואי הניתן מחוץ לבית לפי תכנית טיפולים שנקבעה מראש או שש פעמים בחודש לפחות, במהלך תקופה של שלושה חודשים לפחות.

¹²⁷ עמוס צייאדה, מנהל אגף בכיר מוסדות תורניים במשרד החינוך, מענה למרכז המחקר והמידע של הכנסת, דוא"ל, 18 במרץ 2024.

¹²⁸ עמוס צייאדה, מנהל אגף בכיר מוסדות תורניים במשרד החינוך, מענה למרכז המחקר והמידע של הכנסת, שיחה, 18 במרץ 2024.